

P L A T O N
KRYTON
RZECZPOSPOLITA I

K S I A Ź N I C A - A T L A S

ZJEDNOCZONE ZAKŁ. KARTOGR. I WYDAWNICZE

TOW. NAUCZ. SZK. ŚREDN. I WYŻSZ., S. A.

L W Ó W - W A R S Z A W A

1 9 2 7

Ostatnie nowości filologiczne

Homer:

ODYSEJA

W opr. St. Witkowskiego.

Str. XXXII + 176. Z ilustracjami. Zł 6'40.

Homer:

ILJADA

W opr. A. Rapaporta.

Str. XL + 176. Zł 5'40.

Oba te wydawnictwa, zamykające całość dzieł Homerowych, czytanych w gimnazjach, staną się niewątpliwie podwaliną nowego traktowania tego autora w nauce szkolnej. Uwzględnienie w szerokiej mierze motywów kulturalnych, plastyczne ujęcie osobistości Homera, trafne a zwięzłe przedstawienie zagadnień językowych, wysunięcie znaczenia Homera dla literatury polskiej na plan pierwszy i szereg innych kwestyj, poruszanych we wstępach do obu dzieł, nadają wydawnictwom tym takie walory, jakimi żadne inne opracowanie poszczycić się nie może.

Do dzieł Homera ukaże się w ciągu nowego roku szkolnego specjalny słownik.

Platon:

WYBÓR DZIEŁ

W opr. J. Jędrzejowskiego i A. Rapaporta.

Celem umożliwienia łatwiejszego nabycia pism tego autora, z których tylko niektóre uwzględnia się w nauce szkolnej, rozbito wydanie poprzednie na trzy części, które zawierać będą:

CZ. I. APOLOGJĘ i LACHESA

CZ. II. EUTYFRONA i MENONA

CZ. III. KRITONA i RZECZPOSPOLITĄ.

Część pierwsza wyszła już z druku. (Cena zł. 3'20). Kto się z nią zapoznał, ten rozumie wyższość tego wydania nad innymi, podobnymi, niedorównującymi mu jednak zupełnie. Nazwisko filologa lwowskiego, który się wydania tego podjął, znanego nie tylko ze swej fachowej sumienności i skrupulatności, lecz także z wybornego pióra i walorów metodycznych, mówi samo za siebie.

WYBÓR Z PISM PLATONA

III

PLATON

WYBÓR Z PISM

III

KRYTON — RZECZPOSPOLITA I

K S I A Ź N I C A - A T L A S

ZJEDNOCZONE ZAKŁADY KARTOGRAFICZNE I WYDAWNICZE

TOW. NAUCZ. SZKÓŁ ŚREDN. I WYŻSZ. — SP. AKC.

LWÓW — WARSZAWA

1927

EGZEMPLARZ OKAZOWY.

PLATON

KRYTON
RZECZPOSPOLITA I

OPRACOWAŁ

J. K. JĘDRZEJOWSKI

NOWE WYDANIE PRZYGOTOWAŁ

ARTUR RAPAPORT

K S I A Ź N I C A - A T L A S

ZJEDNOCZONE ZAKŁADY KARTOGRAFICZNE I WYDAWNICZE

TOW. NAUCZ. SZKÓŁ ŚREDN. I WYŻSZ. — SP. AKC.

LWÓW — WARSZAWA

1927

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Uniwersytetu w Białymstoku

FUW0110079

229130

M-10/85

2107

PLATONIS CRITON

W miesiąc po wyroku sądowym przybył, jak codziennie, do celi więziennej Sokratesa Kryton, starszek już jak i Sokrates, współobywatel jego z tego samego demu a zarazem najserdeczniejszy przyjaciel, choć nie miał zrozumienia dla filozofji. Jeszcze przed świtem stanął przy łożu Sokratesa, bo dowiedział się, że niestety lada chwila zawinie do Pireusu święty okręt i że nazajutrz wyrok będzie wykonany. Wiadomo, że proces Sokratesa wypadł na czas, kiedy wysyłano z Aten święty okręt na doroczne święto Apollina do Delos i że według przepisu nie wolno było do jego powrotu wykonywać wyroków śmierci. Kiedy Kryton ujrzał, że Sokrates śpi głęboko i spokojnie, żał mu go było obudzić i zaczekał, aż Sokrates sam się zbudził.

W toku rozmowy oświadczył Sokrates, iż na podstawie snu, jaki miał przed chwilą, wie, iż umrzeć ma dopiero pojutrze. Kryton zaklina go, by zechciał uciec z więzienia, wszystko już przygotowane. Powinien to zrobić (*a*) ze względu na opinię publiczną, która potępi Krytona, że żałował wydatków na ratunek przyjaciela. Pociesza go (*b*), że krok ten nie będzie miał dla Krytona i towarzyszy żadnych przykrych następstw, a jeśliby wynikły z tego jakieś wydatki, to stać go na nie. Wreszcie (*c*) napomknął, że obowiązkiem Sokratesa ratować życie, by móc spełnić swoją powinność wobec dzieci, któreby zmarniały jako sieroty i by nie obciążyć siebie i przyjaciół zarzutem niedołęstwa i tchórzostwa.

Na to Sokrates oświadcza, że posłucha tylko argumentów, jakie dotychczas uznawał za słuszne, chyba, że Kryton je zbije. Otóż nadal, jak dawniej, pozostaje ważnem zdanie, że miarodajne jest mniemanie nie nierozumnego tłumu, ale mądrego znawcy i że należy pragnąć nie „żyć“, ale „żyć dobrze czyli sprawiedliwie“. Zatem nie można czynić nic złego pod żadnym warunkiem, nawet, by się za złe odpłacić; nie można łamać układu zawartego dobrowolnie, niesprzecznego ze sprawiedliwością. Więc zagadnienie całe ogranicza się do pytania: czy jest sprawiedliwą rzeczą uciec z więzienia. Sokrates wyobraża sobie teraz, że zja-

wiają się przed nim prawa uosobione i przemawiają ludzkim głosem do jego sumienia. Ucieczka z więzienia byłaby zamachem na prawa, czynem niesprawiedliwym, nieusprawiedliwionym nawet krzywdzącym wyrokiem, który wydali ludzie, a nie prawa. Złem nie wolno za złe odpłacać. Sokrates nie wyemigrowawszy z Aten i przez dziesiątki lat stosując w życiu prawa ateńskie, dał dowód, że postanowił się do nich stosować i że zawarł z niemi umowę, której nie wolno mu łamać teraz w siedmdziesiątym roku życia. Łamanie umowy prawnie ważnej jest niesprawiedliwością. Wreszcie prawa kreślą skutki ucieczki dla Sokratesa rodziny i przyjaciół wbrew zdaniu Krytona, że ucieczka jest powinnością Sokratesa. Głos ten praw, mówi Sokrates, zagłusza wszystkie inne głosy; w braku lepszych argumentów, Kryton rezygnuje z dalszej namowy, a Sokrates wyraża swoje poddanie się woli bożej.

Schematycznie dyspozycja przedstawia się w następujący sposób:

1. Wstęp. Bliskie wykonanie wyroku. Sen Sokratesa.
2. Kryton namawia Sokratesa do ucieczki z więzienia, powołując się na:
  - a) Zapatrywanie tłumy.
  - b) Brak ujemnych skutków ucieczki.
  - c) Moralny obowiązek ucieczki.
3. Odpowiedź Sokratesa:
  - a) Co do zapatrywania tłumy.
  - b) Nie skutkami, ale sprawiedliwością ocenia się postępowanie ludzkie:
    - α) Nigdy nie wolno czynić złe.
    - β) Nie wolno łamać umowy.
  - c) Przemowa praw.
    - α) Czynić złe (uciec z więzienia) jest niesprawiedliwie.
    - β) Łamać umowę (uciec z więzienia) jest niesprawiedliwie.
    - γ) Skutki ucieczki (z nawiązaniem do 2c).
4. Zakończenie. Głos prawa przeważa. Sokrates poddaje się woli bożej.

KΡΙΤΩΝ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ.

St. I
p. 43

I. *Τί τηρικάδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρό ἔτι ἐστίν;*

KP. *Πάνν μὲν οὖν.*

ΣΩ. *Πηνίκα μάλιστα;*

KP. *Ὅρθρος βαθύς.*

ΣΩ. *Θαυμάζω, ὅπως ἠθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμοτηρίου φύλαξ ὅπακοῦσαι.*

KP. *Συνήθης ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν, καὶ τι καὶ εὐηργέτηται ὑπ' ἐμοῦ.*

ΣΩ. *Ἄρτι δὲ ἤμεις ἢ πάλαι;*

KP. *Ἐπεικῶς πάλαι.*

b ΣΩ. *Εἶτα πῶς οὐκ εὐθύς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι;*

KP. *Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἠθέλον ἐν τῷσάυτῃ τε ἀγροπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι, ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω αἰσθανόμενος, ὡς ἠδέως καθεύδεις· καὶ ἐπιτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἤδιστα διάγῃς. καὶ πολλάκις μὲν δὴ σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ ἠδαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νῦν παρεστῶσιν συμφορᾷ, ὡς ὀραδίως αὐτὴν καὶ πρόως φέρεις.*

ΣΩ. *Καὶ γὰρ ἂν, ὦ Κρίτων, πλημμελὲς εἶη ἀγανακτεῖν τοῦ τηλικούτου ὄντα, εἰ δεῖ ἤδη τελευτᾶν.*

KP. *Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικούτοι ἐν τοιαύταις συμ-*

φοραῖς ἀλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἢ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρουσίᾳ τύχῃ.

25 ΣΩ. Ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρὸ ἀφίξει;

ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὃ Σώκρατες, φέρων χαλεπὴν, οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδεῖοις πᾶσιν καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν, ἣν ἐγὼ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατ' ἂν ἐνέγκαιμι.

30 ΣΩ. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφίεται ἐκ Δήλου, οὐ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με;

ΚΡ. Οὐ τοι δὴ ἀφίεται, ἀλλὰ δοκεῖ μὲν μοι ἤξειν τήμερον ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἤκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων ὅτι ἤξει τήμερον, καὶ 35 ἀνάγκη δὴ εἰς αὐρίον ἔσται, ὃ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.

II. ΣΩ. Ἄλλ', ὃ Κρίτων, τύχη ἀγαθῇ. εἰ ταύτη τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτη ἔστω. οὐ μέντοι οἶμαι ἤξειν αὐτὸ τήμερον.

ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρη;

ΣΩ. Ἐγὼ σοὶ ἐρῶ. τῇ γὰρ που ὑστεραία δεῖ με ἀποθνή- 5 σκειν ἢ ἢ ἂν ἔλθῃ τὸ πλοῖον.

ΚΡ. Φασὶ γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι.

ΣΩ. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἤξειν, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας. τεκμαίρομαι δὲ ἐκ τινος ἐνυπνίου, ὃ ἐώρακα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινι οὐκ 10 ἐγεῖραι με.

ΚΡ. Ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον;

ΣΩ. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦσα καλὴ καὶ εὐειδής, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν· „ὃ Σώκρατες, 15 ἦματι κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἴκοιο.“

ΚΡ. Ὡς ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὃ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἐναργὲς μὲν οὖν, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ὃ Κρίτων.

III. ΚΡ. Δίαν γε, ὡς ἔοικεν. ἀλλ', ὃ δαιμόνιε Σώκρατες,

ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πιθοῦ καὶ σώθητι· ὡς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ μία συμφορὰ ἔσται, ἀλλὰ χωρὶς μὲν τοῦ ἔστειρῆσθαι τοιούτου ἐπιτηδεῖον, οἷον ἐγὼ οὐδένα μὴ ποτε εὐρήσω, ἔτι καὶ πολ- 5 λοῖς δόξω, οἱ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν, ὡς οἷός τ' ὧν σε σφῶξεν, εἰ ἠθέλον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι. καίτοι τίς ἂν αἰσχίων εἶη ταύτης δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιῆσθαι ἢ φίλους; οὐ γὰρ πείσονται οἱ πολλοί, ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιέναι ἐνθὲνδε ἡμῶν προθυμουμένων.

ΣΩ. Ἄλλὰ τί ἡμῖν, ὃ μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολ- 10 λῶν δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπεικέστατοι, ὧν μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν, ἠγγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπραχθῆναι, ὥσπερ ἂν πραχθῇ.

a ΚΡ. Ἄλλ' ὀρθῶς δὴ, ὅτι ἀνάγκη, ὃ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δηλοῖ τὰ παρόντα νυνί, ὅτι οἷοί τ' εἰσὶν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ μικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, 15 ἀλλὰ τὰ μέγιστα σχεδόν, ἐὰν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ἦ.

ΣΩ. Εἰ γὰρ ὄφελον, ὃ Κρίτων, οἷοί τ' εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τ' ἦσαν καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα, καὶ καλῶς ἂν εἶχεν· νῦν δὲ οὐδέτερα οἷοί τε· οὔτε γὰρ φρόνιμον οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι, ποιοῦσι δὲ τοῦτο ὃ 20 ἂν τύχωσι.

e IV. ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω· τάδε δέ, ὃ Σώκρατες, εἰπέ μοι. ἄρα γε μὴ ἐμοῦ προμηθῆ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδεῖων, μὴ, ἐὰν σὺ ἐνθὲνδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν ὡς σε ἐνθὲνδε ἐκκλέψασιν, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ 45 ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γὰρ τι τοιοῦτον φοβεῖ, ἔασον αὐτὸ χαιρεῖν· ἡμεῖς γὰρ που δίκαιοι ἔσμεν σώσαντές σε κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον καὶ ἐὰν δέη ἔτι τούτου μείζω. ἀλλ' ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖ.

ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθοῦμαι, ὃ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά. 10

ΚΡ. Μῆτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τὰργύ-
 ριόν ἐστιν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαι σε καὶ ἐξαγαγεῖν
 ἐνθὲνδε. ἔπειτα οὐχ ὀρᾶς τούτους τοὺς συκοφάντας ὡς εὐτε-
 λεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ
 15 ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγῶμαι, ἱκανά· ἔπειτα καὶ εἴ-
 τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἶει δεῖν ἀναλίσκεν τάμά, ξένοι οὗτοι
 ἐνθάδε ἔτοιμοι ἀναλίσκεν· εἰς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο
 ἀργύριον ἱκανόν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος· ἔτοιμος δὲ καὶ Κέβης καὶ
 ἄλλοι πολλοὶ πάνν. ὥστε, ὅπερ λέγω, μῆτε ταῦτα φοβούμενος
 20 ἀποκάμης σαντὸν σῶσαι, μῆτε ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ δυσ-
 χερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθῶν ὃ τι χοῖο σαντῶ·
 πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοθι, ὅποι ἂν ἀφίκη, ἀγαπήσουσί σε·
 ἐὰν δὲ βούλῃ εἰς Θετταλίαν ἵναί, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι, οἳ σε
 περὶ πολλοῦ ποιήσονται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε
 25 μὴδὲνα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

V. Ἔτι δέ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχει-
 ρεῖν πρᾶγμα, σαντὸν προδοῦναι, ἐξὸν ὁσθῆναι, καὶ τοιαῦτα
 σπεύδειν περὶ σαντὸν γενέσθαι, ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροὶ σου
 σπεύσαιέν τε καὶ ἔσπευσαν σὲ διαφθεῖραι βουλόμενοι. πρὸς δὲ
 5 τούτοις καὶ τοὺς νίεις τοὺς σαντοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι,
 οὓς σοὶ ἐξὸν καὶ ἐκθρέφει καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰχῆση καταλιπών, α
 καὶ τὸ σὸν μέρος, ὃ τι ἂν τύχῃσι, τοῦτο πράξουσιν· τεύξονται
 δέ, ὡς τὸ εἰκός, τοιούτων, οἷάπερ εἶωθεν γίνεσθαι ἐν ταῖς ὀρ-
 φανίαις περὶ τοὺς ὀρφανούς. ἢ γὰρ οὐ χορῆ ποιεῖσθαι παιδᾶς,
 10 ἢ συνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα· σὺ δὲ μοι
 δοκεῖς τὰ ὀρθνύματα αἰρεῖσθαι· χορῆ δέ, ἅπερ ἂν ἀνῆρ ἀγα-
 θὸς καὶ ἀνδρείος ἔλοιτο, ταῦτα αἰρεῖσθαι, φάσκοντά γε δὴ ἀρε-
 τῆς διὰ παντός τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι· ὡς ἐγωγε καὶ ὑπὲρ σοῦ·
 καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδείων αἰσχρόνομαι, μὴ δόξῃ ἅπαν
 15 τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ ἀνανδρία τινὶ τῇ ἡμετέρα πεπραχθαι,

καὶ ἢ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον ὡς εἰσῆλθεν ἐξὸν
 μὴ εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ
 τελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγγελος τῆς πράξεως, κακία τινὶ
 46 καὶ ἀνανδρία τῇ ἡμετέρα διαπεφευγένηαι ἡμᾶς δοκεῖν, οἷτινὲς
 σε οὐχὶ ἐσώσαμεν οὐδὲ σὺ σαντόν, οἷόν τε ὄν καὶ δυνατόν, εἴ 20
 τι καὶ μικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. ταῦτα οὖν, ὦ Σώκρατες, ὄρα
 μὴ ἄμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρῷ ἢ σοὶ τε καὶ ἡμῖν. ἀλλὰ βουλεύου —
 μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύεσθαι ἔτι ὄρα, ἀλλὰ βεβουλεύεσθαι — μία
 δὲ βουλή· τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτός πάντα ταῦτα δεῖ πεπραχ-
 θαι. εἰ δ' ἔτι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι οἷόν τε. ἀλλὰ 25
 παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι καὶ μὴδαμῶς ἄλλως
 ποίει.

VI. ΣΩ. ὦ φίλε Κρίτων, ἢ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία,
 εἰ μετὰ τινος ὀρθότητος εἶη· εἰ δὲ μὴ, ὅσῳ μείζων, τοσοῦτῳ
 χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χορῆ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον
 εἴτε μὴ· ὡς ἐγὼ οὐ νῦν πρῶτον ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιούτος, οἷος
 τῶν ἐμῶν μὴδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογι- 5
 ζομένῳ βέλτιστος φαίνεται. τοὺς δὲ λόγους, οὓς ἐν τῷ ἔμπρο-
 σθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδὴ μοι ἦδε ἢ τύχη
 6 ἐγένονεν, ἀλλὰ σχεδὸν τι ὅμοιοι φαίνονται μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς
 πρεσβεύω καὶ τιμῶ, ὅσπερ καὶ πρότερον· ὄν ἐὰν μὴ βελτίω
 ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὐ ἴσθι, ὅτι οὐ μὴ σοὶ συγχω- 10
 ρήσω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἢ τῶν πολλῶν δύνα-
 μιν ὡσπερ παιδᾶς ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμούς καὶ θανάτους
 ἐπιπέμπουσα καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις.

Πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποῖμεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν
 τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὄν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, 15
 πότερον καλῶς ἐλέγετο ἐκάστοτε ἢ οὐ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν
 α δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὐ· ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν
 ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο, ὅτι

ἄλλως ἔνεκα λόγου ἐλέγεται, ἣν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀλη-
 20 θῶς; ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγ' ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ
 σοῦ, εἴ τί μοι ἀλλοιότερος φανεῖται, ἐπειδὴ ὧδε ἔχω, ἣ ὁ αὐτός,
 καὶ ἐάσομεν χαίρειν ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. ἐλέγεται δὲ πως, ὡς
 ἐγῶμαι, ἐκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὥσπερ νυνδὴ
 ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν, ἃς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσιν, δεῖ
 25 τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μὴ. τοῦτο πρὸς θεῶν,
 ὦ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; οὐ γάρ, ὅσα γε τὰν
 30 θρώπεια, ἐκτός εἰ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ οὐκ ἂν
 σε παρακρούοι ἢ παροῦσα συμφορὰ· σκόπει δὴ· οὐχὶ καλῶς
 δοκεῖ σοι λέγεσθαι, ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν
 ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μὲν, τὰς δ' οὐ, οὐδὲ
 πάντων, ἀλλὰ τῶν μὲν, τῶν δ' οὐ; τί φῆς; ταῦτα οὐχὶ
 καλῶς λέγεται;

ΚΡ. Καλῶς.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μὴ;

35 ΚΡ. Ναί.

ΣΩ. Χρηστὰι δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν
 ἀφρόνων;

ΚΡ. Πῶς δ' οὐ;

VII. ΣΩ. Φέρε δὴ, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγεται; γυμναζό-
 40 μενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων πότερον παντός ἀνδρός ἐπαίνω
 καὶ ψόγω καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἐνὸς μόνου ἐκείνου,
 ὃς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὢν;

5 ΚΡ. Ἐνὸς μόνου.

ΣΩ. Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι
 τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἐνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν
 πολλῶν.

ΚΡ. Δῆλα δὴ.

10 ΣΩ. Ταύτη ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἔδε-

στέον γε καὶ ποτέον, ἣ ἂν τῷ ἐνὶ δοκῇ τῷ ἐπιστάτῃ καὶ ἐπαί-
 15 οντι, μᾶλλον ἢ ἢ σύμπασι τοῖς ἄλλοις.

ΚΡ. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Εἴεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἐνὶ καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν
 δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν καὶ μη-
 20 δὲν ἐπαιόντων, ἄρα οὐδὲν κακὸν πείσεται;

ΚΡ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί
 τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος;

ΚΡ. Δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ διόλλυσι. 20

ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τᾶλλα, ὦ Κρίτων, οὕτως,
 ἵνα μὴ πάντα διτῶμεν, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδί-
 25 κων καὶ αἰσχυρῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν
 νῦν ἡ βουλή ἡμῖν ἐστίν, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς
 ἀεπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι αὐτήν, ἢ τῇ τοῦ ἐνός, εἴ τις ἐστίν 25
 ἐπαίων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ σύμ-
 παντας τοὺς ἄλλους; ᾧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν
 ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ
 δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο. ἢ οὐδὲν ἐστὶ τοῦτο;

ΚΡ. Οἴμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. 30

VIII. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον
 γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον διολέσωμεν,
 πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαιόντων δόξῃ, ἄρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστίν
 5 διεφθαρμένον αὐτοῦ; ἔστι δὲ που τοῦτο τὸ σῶμα· ἢ οὐχί;

ΚΡ. Ναί. 5

ΣΩ. Ἄρ' οὐν βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶν μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφ-
 10 θαρμένου σώματος;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἄλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρ' ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου,
 15 ᾧ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φανυλότε-

ρον ἡγοῦμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὃ τί ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἢ τε ἀδικία καὶ ἢ δικαιοσύνη ἐστίν; 48

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἀλλὰ τιμιώτερον;

15 ΚΡ. Πολύ γε.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὃ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον, τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὃ τι ὁ ἐπαίων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδικίων, ὃ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτη οὐκ ὀρθῶς εἰσηγῆ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν 20 ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων.

„Ἀλλὰ μὲν δὴ,“ φαίη γ' ἂν τις „οἷοί τε εἰσιν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτεινόμενοι.“ 6

ΚΡ. Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα φαίη γὰρ ἂν, ὃ Σώκρατες, ἀληθῆ 25 λέγεις.

ΣΩ. Ἀλλ', ὃ θανμάσιε, οὗτός τε ὁ λόγος, ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ἔτι ὁμοίος εἶναι καὶ πρότερον, καὶ τόνδε δὲ αὐ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἢ οὐ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλεί-
στου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

30 ΚΡ. Ἀλλὰ μένει.

ΣΩ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὅτι ταυτόν ἐστιν, μένει ἢ οὐ μένει;

ΚΡ. Μένει.

IX. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειρᾶσθαι ἐξιέναι μὴ ἀφιέντων 6 Ἀθηναίων, ἢ οὐ δίκαιον· καὶ ἐὰν μὲν φαίνεται δίκαιον, πειρώμεθα, εἰ δὲ μὴ, ἐῶμεν. ἄς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περὶ τε 5 ἀναλώσεως χρημάτων καὶ δόξης καὶ παίδων τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὃ Κρίτων, σκέμματα ἢ τῶν ὀφειδῶς ἀποκτεινόντων καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἂν, εἰ οἷοί τ' ἦσαν, οὐδενὶ ξὺν

νῷ, τούτων τῶν πολλῶν. ἡμῖν δ', ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ, μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ἢ ἢ ὅπερ νυνδὴ ἐλέγομεν, πότερον 10 δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελοῦντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐν-
θένδε ἐξάξουσιν καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἐξάγοντές τε καὶ ἐξαγόμενοι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιῶντες· κἂν φανώμεθα ἀδίκᾳ αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέη ὑπολογίζεσθαι οὗτ' εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας οὗτ' εἰ ἄλλο ὀτιοῦν πάσχειν πρὸ τοῦ ἀδικεῖν. 15

ΚΡ. Καλῶς μὲν μοι δοκεῖς λέγειν, ὃ Σώκρατες, ὅρα δὲ τί δρωμεν.

ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὃ ἀγαθέ, κοινῇ, καὶ εἴ πῃ ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοὶ πείσομαι· εἰ δὲ μὴ, παῦ- 20
σαι ἤδη, ὃ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς
χρῆ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι· ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιῶμαι πείσας σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὅρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐὰν σοὶ ἰκανῶς λέγηται, καὶ 49
πειρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον, ἢ ἂν μάλιστα οἴη.

ΚΡ. Ἀλλὰ πειράσομαι. 25

X. ΣΩ. Οὐδενὶ τρόπῳ φάμεν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι, ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὐ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὁμολογήθη, ἢ πᾶσαι ἡμῖν ἐκεῖνα αἰ πρόσθεν ὁμολογία ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμένοι εἰσίν, καὶ 5
πάλαί, ὃ Κρίτων, ἄρα τηλικοῖδε ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῆ
6 διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέρον-
τες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν·
εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μὴ, καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χα-
λεπώτερα πάσχειν εἴτε καὶ προότερα, ὅμως τό γε ἀδικεῖν τῷ 10
ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὃν παντὶ τρόπῳ;
φάμεν ἢ οὐ;

ΚΡ. Φαμέν.

ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

15 ΚΡ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδὴ γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Τί δὲ δῆ; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὐ;

20 ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοὶ φασιν, δίκαιον ἢ οὐ δίκαιον;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Τὸ γὰρ πονεῖν κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν
25 οὐδὲν διαφέρει.

ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΩ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν ὅτι οὖν πάσχη ὑπ' αὐτῶν. καὶ ὅρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογήσῃς. οἶδα
30 γάρ, ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μὴ, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλ' ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὀρθῶντας τὰ ἀλλήλων βουλευ-
ματα. σκόπει δὴ οὖν καὶ σὺ εἴ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ
35 συνοκεῖ σοι καὶ ἀρχόμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν οὔτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντι-
δρῶντα κακῶς· ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς; ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ, σοὶ δὲ εἴ πη
40 τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε.

ΚΡ. Ἄλλ' ἐμμένω τε καὶ συνοκεῖ μοι· ἀλλὰ λέγε.

ΣΩ. Λέγω δὴ αὐτὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δ' ἐρωτῶ· πό-

τερον ἂ ἂν τις ὁμολογήσῃ τῷ δίκαια ὄντα ποιητέον ἢ ἐξαπατητέον;

ΚΡ. Ποιητέον.

XI. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ἄθρει. ἀπίοντες ἐνθὲνδε ἡμεῖς
50 μὴ πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς τινας ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὐς ἡμῖς δεῖ, ἢ οὐ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὁμολογήσαμεν δίκαιοις οὔσιν ἢ οὐ;

ΚΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς· οὐ γὰρ ἐννοῶ.

ΣΩ. Ἄλλ' ὧδε σκόπει. εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθὲνδε εἴτε ἀπο-
διδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἐπιστάντες ἔρουντο· „Εἰπέ μοι,
ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῷ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τούτῳ τῷ ἔργῳ,
10 ὃ ἐπιχειρεῖς, διανοῆ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι καὶ σύμ-
πασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην
τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ἣ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι
μηδὲν ἰσχύουσιν, ἀλλ' ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίνονται
καὶ διαφθείρονται;“ τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ
15 ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἂν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ δῆτῳ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νόμου ἀπολλυμένου, ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς
20 ὅτι „Ἀδικεῖ γὰρ ἡμᾶς ἢ πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν;“ ταῦτα ἢ τί ἐροῦμεν;

ΚΡ. Ταῦτα νῆ Δία, ὦ Σώκρατες.

XII. ΣΩ. Τί οὖν, ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι· „ὦ Σώκρατες, ἢ καὶ ταῦτα ὁμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοί, ἢ ἐμμενεῖν ταῖς δίκαις αἷς ἂν ἢ πόλις δικάζῃ;“ εἰ οὖν αὐτῶν θανατούμενοι λέγοντων, ἴσως ἂν εἴποιεν ὅτι „ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἰώθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾷν τε καὶ
5 ἀποκρίνεσθαι. φέρε γὰρ, τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει ἐπιχει-

ρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μὲν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς, ^a
 και δι' ἡμῶν ἔλαβε τὴν μητέρα σου ὁ πατήρ και ἐφύτευσεν
 σε; φράσον οὖν, τούτοις ἡμῶν, τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γά-
 10 μουσ, μέμφη τι ὡς οὐ καλῶς ἔχουσιν;“ „Οὐ μέμφομαι,“ φαίην
 ἄν. „Ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ γενομένου τροφήν τε και παι-
 δεῖαν, ἐν ἣ και σὺ ἐπαιδευθῆς; ἢ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν
 οἱ ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ
 σῷ σε ἐν μουσικῇ και γυμναστικῇ παιδεύειν;“ „Καλῶς,“ φαίην
 15 ἄν. „Εἶεν. ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε και ἐξετράφης και ἐπαιδευθῆς, ^e
 ἔχους ἄν εἰπεῖν πρῶτον μὲν ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα και ἐργο-
 νος και δοῦλος, αὐτός τε και οἱ σοὶ πρόγονοι; και εἰ τοῦθ' ³
 οὕτως ἔχει, ἄρ' ἐξ ἴσου οἶε εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον και ἡμῖν, και
 ἄττ' ἄν ἡμεῖς σε ἐπιχειροῦμεν ποιεῖν, και σοὶ ταῦτα ἀντιποιεῖν
 20 οἶε δίκαιον εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοὶ τὸν πατέρα οὐκ ἐξ ἴσου
 ἦν τὸ δίκαιον και πρὸς τὸν δεσπότην, εἰ σοὶ ὦν ἐτύχανε,
 ὥστε ἄπερ πάσχοις, ταῦτα και ἀντιποιεῖν οὐτε κακῶς ἀκούοντα
 ἀντιλέγειν οὐτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν οὐτε ἄλλα τοιαῦτα ⁵¹
 25 πολλά· πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα και τοὺς νόμους ἐξέσται σοι,
 ὥστε, εἴαν σε ἐπιχειροῦμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι δίκαιον ἡγούμενοι
 εἶναι, και σὺ δὲ ἡμᾶς τοὺς νόμους και τὴν πατρίδα καθ' ὅσον
 δύνασαι ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, και φήσεις ταῦτα ποιῶν
 δίκαια πράττειν, ὁ τῆ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος; ἢ οὐ-
 τως εἰ σοφός, ὥστε λέληθέν σε, ὅτι μητρόσ τε και πατρόσ και
 30 τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστι πατρίσ και σεμ- ^b
 νότερον και ἀγιώτερον και ἐν μείζονι μοίρᾳ και παρὰ θεοῖσ και
 παρ' ἀνθρώποισ τοῖς νοῦν ἔχουσι, και σέβεσθαι δεῖ και μᾶλλον
 ὑπεῖκειν και θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσιν ἢ πατέρα, και
 ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύῃ, και πάσχειν, εἴαν τι προστάτῃ
 35 παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα, εἴαν τε τύπτεσθαι εἴαν τε δεῖσθαι, εἴαν
 τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον

ταῦτα, και τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, και οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀνα-
 χωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ και ἐν πολέμῳ και ἐν
 δικαστηρίῳ και πανταχοῦ ποιητέον ἃ ἂν κελεύῃ ἢ πόλις και
^c ἢ πατρίσ, ἢ πείθειν αὐτήν, ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε, βιάζεσθαι δὲ ⁴⁰
 οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἦττον
 τὴν πατρίδα;“ τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν
 τοὺς νόμους ἢ οὐ;

ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ.

XIII. ΣΩ. „Σκόπει τοίνυν, ὦ Σώκρατες,“ φαίην ἄν ἴσως
 οἱ νόμοι, „εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς
 ἐπιχειροῖσ δρᾶν ἃ νῦν ἐπιχειροῖσ. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες,
 ἐκθρόψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἀπάντων ὧν οἱοί τ' ⁵
^d ἡμεν καλῶν σοὶ και τοῖς ἄλλοις πᾶσιν πολίταισ, ὁμῶσ προαγο- ⁵
 ρεύομεν τῷ ἐξουσίαν πεποικημένα Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ,
 ἐπειδὴν δοκιμασθῆ και ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα και ἡμᾶς
 τοὺς νόμους, ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖσ, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ
 αὐτοῦ ἀπιέναι, ὅποιο ἂν βούληται. και οὐδεῖσ ἡμῶν τῶν νόμων
 ἐμποδῶν ἐσθιν οὐδ' ἀπαγορεύει, εἴαν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰσ ¹⁰
 ἀποικίαν λέναι, εἰ μὴ ἀρέσκομεν ἡμεῖσ τε και ἡ πόλις, εἴαν τε
 μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἐλθῶν, λέναι ἐκεῖσε ὅποιο ἂν βούληται,
^e ἔχοντα τὰ αὐτοῦ. ὃσ δ' ἂν ὑμῶν παραμείνῃ, ὁρῶν ὃν τρόπον
 ἡμεῖσ τάσ τε δίκασ δικάζομεν και τᾶλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν,
 ἦδη φαιμέν τοῦτον ὁμολογημένα ἔργῳ ἡμῖν ἃ ἂν ἡμεῖσ κελεύομεν ¹⁵
 ποιῆσειν ταῦτα, και τὸν μὴ πεινόμενον τριχῆ φαιμεν ἀδικεῖν,
 ὅτι τε γεννηταῖσ οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, και ὅτι τροφεῦσι, και
 ὅτι ὁμολογήσασ ἡμῖν πείσεσθαι οὐτε πείθεται οὐτε πείθει ἡμᾶσ,
⁵² εἰ μὴ καλῶσ τι ποιῶμεν, προτιθέντων ἡμῶν και οὐκ ἀγρίωσ
 ἐπιταπτόντων ποιεῖν ἃ ἂν κελεύομεν, ἀλλὰ ἐφιέντων δυοῖν θά- ²⁰
 τερα, ἢ πείθειν ἡμᾶσ ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ.

XIV. „Ταύταισ δὴ φαιμεν και σέ, ὦ Σώκρατες, ταῖσ αἰτίαισ

ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς, καὶ οὐκ ἤμισα Ἀθηναίων
 σέ, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα.“ εἰ οὖν ἐγὼ εἶπομι· „Διὰ τί δὴ;“
 ἴσως ἂν μου δικαίως καθάπτουτο λέγοντες, ὅτι ἐν τοῖς μάλι-
 5 στα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὁμολογηκῶς τυγχάνω ταύτην τὴν
 ὁμολογίαν. φαῖεν γὰρ ἂν ὅτι „ὦ Σώκρατες, μεγάλα ἡμῖν τού-
 των τεκμήριά ἐστιν, ὅτι σοι καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις·
 οὐ γὰρ ἂν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἀπάντων διαφερόντως
 ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μὴ σοι διαφερόντως ἤρεσκεν, καὶ οὐτ'
 10 ἐπὶ θεωρίαν πρόποτ' ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἄπαξ εἰς
 Ἴσθμόν, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμῶσε, εἰ μὴ ποι στρατευσόμενος, οὔτε
 ἄλλην ἀποδημίαν ἐποιήσω πρόποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι,
 οὐδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδ' ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰ-
 δέναι, ἀλλὰ ἡμεῖς σοι ἱκανοὶ ἤμεν καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω
 15 σφόδρα ἡμᾶς ἠροῦ, καὶ ὁμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύεσθαι,
 τὰ τε ἄλλα καὶ παιδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ὡς ἀρεσκούσης σοι
 τῆς πόλεως. ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοι φυγῆς τιμή-
 σασθαι, εἰ ἐβούλον, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχει-
 ρεῖς, τότε ἐκούσης ποιῆσαι. σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου ὡς
 20 οὐκ ἀναγκῶν, εἰ δεοὶ τεθνάναι σε, ἀλλ' ἠροῦ, ὡς ἔφησθα,
 πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον· νῦν δὲ οὐτ' ἐκείνους τοὺς λόγους αἰ-
 σχύνη, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπη, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι,
 πράττεις τε ἅπερ ἂν δοῦλος ὁ φανλότατος πράξειεν, ἀποδιδρά-
 σκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς συνθήκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ'
 25 ἃς ἡμῖν συνέθου πολιτεύεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ'
 αὐτὸ ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν φάσκοντές σε ὁμολογηκέναι
 πολιτεύεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργῳ ἀλλ' οὐ λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ.“
 τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν;

ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.

30 ΣΩ. „Ἄλλο τι οὖν“ ἂν φαῖεν „ἢ συνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς
 αὐτοὺς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις, οὐκ ὑπὸ ἀνάγκης ὁμολογήσας

οὐδὲ ἀπατηθεῖς οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεῖς βουλευσα-
 σθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν σοι ἀπιέναι, εἰ
 μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι
 εἶναι. σὺ δὲ οὔτε Λακεδαιμόνα προηροῦ οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ
 35 ἐκάστοτε φῆς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνί-
 53 δων πόλεων οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, ἀλλ' ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπε-
 δήμησας ἢ οἱ χωλοὶ τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροι· οὕτω
 σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ
 ἡμεῖς οἱ νόμοι. δῆλον ὅτι· τίνα γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νό-
 40 μων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμενεῖς τοῖς ὁμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε
 πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσῃ ἐκ τῆς πό-
 λεως ἐξελθών.

XV. „Σκόπει γὰρ δὴ, ταῦτα παραβάς καὶ ἐξαμαρτάνων τι
 45 τούτων τί ἀγαθὸν ἐργάσῃσαν τὸν ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαν-
 τοῦ. ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύουσίν γε σου οἱ ἐπιτηδείοι καὶ αὐτοὶ
 φεύγειν καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι,
 σχεδόν τι δῆλον· αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν ἐγγύτατά
 55 τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε ἢ Μέγαράδε — εὐνομοῦνται γὰρ
 ἀμφοτέρω — πολέμιος ἦξεις, ὦ Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ,
 καὶ ὅσοιπερ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων, ὑποβλέπονταί σε
 60 διαφθορέα ἠγούμενοι τῶν νόμων, καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς
 τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι· ὅστις γὰρ
 10 νόμων διαφθορεὺς ἐστίν, σφόδρα πονηρὸς ἂν νέων γε καὶ
 ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι. πότερον οὖν φεύξῃ τὰς
 τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους;
 καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται; ἢ πλησιάζεις τού-
 15 τοις καὶ ἀναισχυντήσεσιν διαλεγόμενος — τίνας λόγους, ὦ Σώκρα-
 20 τες; ἢ οὐσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου
 25 ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἶει
 30 ἀσχημον φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; οἶεσθαί γε χορή.

ἀλλ' ἐκ μὲν τούτων τῶν τόπων ἀπαρεῖς, ἤξεις δὲ εἰς Θετταλίαν
 20 παρὰ τοὺς ξένους τοὺς Κρίτωνος· ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ
 ἀκολασία, καὶ ἴσως ἂν ἠδέως σου ἀκούοιεν ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσ-
 μωτηρίου ἀπεδίδρασκες σκευὴν τέ τινα περιθήμενος, ἢ διψθήραν
 λαβὼν ἢ ἄλλα οἶα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκον-
 25 τες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαντοῦ μεταλλάξας· ὅτι δὲ γέρων ἀνὴρ
 σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἰκός, ἐτόλμησας
 οὕτω γλίσχρως ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς,
 οὐδέεις ὅς ἐρεῖ; ἴσως, ἂν μὴ τινα λυπῆς· εἰ δὲ μὴ, ἀκούση,
 ὦ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαντοῦ. ὑπερχόμενος δὴ βιώσῃ
 πάντας ἀνθρώπους καὶ δουλεύων — τί ποιῶν ἢ εὐχόμενος
 30 ἐν Θετταλίᾳ, ὡςπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκῶς εἰς Θετταλίαν,
 λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς⁵⁴
 ποῦ ἡμῖν ἔσονται; ἀλλὰ δὴ τῶν παιδῶν ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα
 αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς; τί δέ; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς
 ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ
 35 τοῦτο ἀπολαύσωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὐ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ
 ζῶντος βέλτιον θρέφονται καὶ παιδεύονται, μὴ συνόντος σοῦ
 αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτηδεῖοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον
 ἐὰν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται, ἐὰν δὲ εἰς Ἄι-
 δον ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν⁶
 40 ἔστιν τῶν σοὶ φασκόντων ἐπιτηδεῖων εἶναι, οἷσθαί γε χρή.

XVI. „Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τρο-
 φέουσι μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο
 μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς Ἄιδου ἐλθῶν ἔχῃς πάντα ταῦτα
 ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοὶ φαίνε-
 5 ται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι οὐδὲ δικαιοτέρον οὐδὲ ὀσιώ-
 τερον, οὐδὲ ἄλλω τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἄμει-
 νον ἔσται. ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδίκημένος ἄπει, ἐὰν ἀπίης, οὐχ ὄφ'
 ἡμῶν τῶν νόμων ἀλλ' ὄφ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως⁶

αἰσχρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουρήσας, τὰς σαντοῦ ὁμο-
 λογίας τε καὶ συνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβάς καὶ κατὰ ἐρ-
 10 γασάμενος τούτους οὐδ' ἠμιστά ἔδει, σαντόν τε καὶ φίλους καὶ
 πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ
 οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοὶ οἱ ἐν Ἄιδου νόμοι οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέ-
 ξονται, εἰδότες ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι τὸ σὸν μέ-
 15 ρος. ἀλλὰ μὴ σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγει μᾶλλον ἢ ἡμεῖς“.

Ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὐ ἴσθι ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκού-
 ειν, ὡςπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ
 ἐν ἐμοὶ αὕτη ἢ ἡγή τούτων τῶν λόγων βομβεῖ καὶ ποιεῖ μὴ
 δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν· ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ
 δοκοῦντα, ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. ὅμως μέντοι εἰ²⁰
 τι οἶε πλέον ποιήσῃς, λέγε.

KP. Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν.

ΣΩ. Ἐὰ τοίνυν, ὦ Κρίτων, καὶ πράττωμεν ταύτη, ἐπειδὴ
 ταύτη ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

**PLATONIS
DE REPUBLICA LIBER I**

Pierwsza księga Rzeczypospolitej poświęcona jest badaniu istoty sprawiedliwości i tak wyłącznie zajmuje się tem zagadnieniem, że nawet niektórzy uczeni widzą w niej osobną pierwotnie całość, przeznaczoną na rozważanie i szukanie definicji sprawiedliwości; inne cnoty, jak męstwo, panowanie nad sobą, pobożność, znalazły opracowanie w Lachesie, Charmidesie, Eutyfronie. Wyniku nasz dialog nie podaje, podobnie jak i powyższe dialogi, ale cechy istotne sprawiedliwości są wskazane, a z dalszych ksiąg widać dokładnie, że sprawiedliwość jest nie tylko normą postępowania wobec innych, ale cnotą i zaletą konieczną dla istnienia harmonii w wewnętrznym życiu jednostki i w życiu organizacji państwowej. Sprawiedliwość umożliwia duszy i jej poszczególnym cnotom (zobacz o całości dzieła tom I, str. XLI nn) spełnianie zadań swych, a w państwie prowadzi do tego, że każdy stan spełnia swoje zadanie (*τὰ ἕκαστὸν πράττει*).

Podczas gdy w Lachesie lub Eutyfronie, Krytonie, Menonie dialog toczy się przed nami jakby na scenie — na wzór dramatu — tu mamy dialog referujący (zobacz tom I, str. XXX). Mianowicie Sokrates opowiada — niewiedomo komu — że wybrał się do Pireusu, ażeby zobaczyć uroczystość trackiej bogini Bendis, której cześć wtedy (około 408 przed Chr. z końcem pierwszego tygodnia czerwcowego) po raz pierwszy wprowadziło u siebie państwo ateńskie. Gdy już wracał do Aten w towarzystwie brata Platonowego, Glaukona, zaprosił ich do siebie brat słynnego mowcy Lizjasza, Polemarch, który później padł ofiarą trzydziestu tyranów. Z Polemarchem mieszkał ojciec jego, starszy Kefalos, który przyjął Sokratesa bardzo uprzejmie i zapraszał go, by przychodził do niego częściej, gdyż im starszy, tem więcej łaknie duchowych przyjemności i mądrych rozpraw, a jest już za stary, by sam mógł udawać się do Aten.

Sokrates ciekawie się wypytuje, czy starość mu dokucza, ale Kefalos nie skarży się; utyskiwania na starość, jeśli są słuszne, wynikają z wad charakteru, nie wieku. Tę obronę starości

wyzyskał Cycero w swej rozprawie p. t. *Cato Maior de senectute*. Uwadze Sokratesa, że łatwiej znosić starość bogatemu niż ubogiemu, przyznaje słusność, ale tylko w pewnej mierze. Sokrates chciałby wiedzieć, co w bogactwie jest najkorzystniejszego. Bogaty Kefalos oświadcza, że najlepszą stroną bogactwa jest to, że kto je posiada, nie ma potrzeby kłamać i nie spełniać swych zobowiązań. To naprowadza Sokratesa na pytanie, czy takie uczciwe postępowanie i zasadę oddawania tego, co się wzięło, można nazwać sprawiedliwością i czy czasem nie byłoby sprawiedliwym nieoddawanie np. miecza szalonemu. Kefalos nie wdaje się w rozprawę o istocie sprawiedliwości, bo musi wyjść złożyć ofiary. W rozmowie zastępuje go syn, Polemarchos.

Polemarch określa sprawiedliwość powiedzeniem Symonidesowem, że jest to oddawanie każdemu tego, co mu się należy. W dalszym ciągu wyrazy *to, co się należy* wyjaśnia się jako *to, co przystoi, wypada* (*ὀφειλόμενον = προσήκον*), to znaczy, że przyjacielom należy wyświadczać zawsze coś dobrego, a szkodzić wrogom. Sokrates pyta, na jakim polu ma być zdziałane owo dobro, bo np. medycyna ma swoje pole działania, żeglarsztwo również, lekarz może pomagać lub szkodzić, tak samo sternik. Jakie jest pole działania sprawiedliwości? Tem polem jest, wedle Polemarcha, wojna. Wobec tego sprawiedliwość w pokój byłaby bezużyteczna i bezwartościowa.

Kiedy tego Polemarch przyjąć nie może i musi uznać wartość sprawiedliwości także i w pokojowych stosunkach i gospodarczych interesach, pokazuje się, że w obrotach pieniężnych więcej znaczy zawodowa wiedza, niż sprawiedliwość. Np. lepiej kupi konia znawca koni, niż człowiek sprawiedliwy. Zatem sprawiedliwość miałaby zastosowanie tylko w przechowywaniu pieniędzy. A jak obozu najlepiej upilnuje ten, kto dobrze zna się na sztuce zdobywania, tak pieniędzy ustrzeże najlepiej ten, kto zna się na sztuczce złodziejskich. Słowem, człowiek sprawiedliwy znaczy tyle, co tęgi złodziej.

Taki wniosek zmieszał bardzo Polemarcha, który mimo to podtrzymuje nadal zapatrywanie, że sprawiedliwością jest pomaganie przyjacielom a szkodenie wrogom. Co to znaczy *przyjacielom*? Otóż wyraz *przyjacielom* można zastąpić przez *ludziom dobrym*, a wrogom przez *złym*. Ale i to nie wystarczy, bo ktoś może być pozornie tylko przyjacielem (dobrym), a kogoś znowu mylnie możemy uważać za złego i, szkodząc mu, popełniamy faktycznie niesprawiedliwość. Zresztą szkodzić ko-

muś znaczy uczynić go gorszym, pomniejszyć jego zdatność czyli cnotę (*ἀρετή*). Cnotą ludzką (zaletą, zdatnością) jest sprawiedliwość. Jakżeby więc sprawiedliwość mogła lub chciała kogoś uczynić niesprawiedliwym? Przecież muzyka nie czyni nikogo niemuzycznym, a gorąco nie chłodzi; szkodzić może jedynie niesprawiedliwy. Tego wszystkiego Symonidesowe zdanie nie może oznaczać. Próba zdefiniowania cnoty sprawiedliwości nie udała się.

Teraz występuje sofista Trzymachos z Chalkedonu i tonem brutalnym, niegrzecznym, jaskrawo odbijającym od znanej ateńskiej grzeczności, oświadcza, że sprawiedliwym jest to, co jest korzystnym dla silniejszego. Więc — pyta Sokrates — jeśli dla atlety jest korzystnym jeść wołowinę, to czy jedzenie wołowego mięsa oznacza sprawiedliwość? Trzymach wyprasza sobie takie uwagi i tłumaczy, że *silniejszy* to znaczy *taki, co ma władzę w państwie*. Władca ogłasza ustawy dla swej korzyści, a wykonywanie ich jest sprawiedliwością. Ale władcy mogą się mylić i wydać ustawę niekorzystną dla siebie i wtedy sprawiedliwością byłoby słuchanie takiej ustawy, czyli działanie na niekorzyść władcy. Tego zarzutu Trzymach nie uznaje, mylenie się jest przypadłością ludzką a nie cechą istotną sztuki, więc np. lekarz jako lekarz nie myli się, do zadań lekarza nie należy mylenie się. Rządca jako rządca nie myli się. Kto się myli, ten właśnie danej sztuki nie posiada. Sokrates, posługując się analogją, wykazuje, że jak lekarz lub sternik — działając jako lekarz, sternik, — tak też rządca, działając jako rządca, pracuje dla korzyści słabszych, to jest tych, co tej sztuki nie wykonywają.

Trzymach w sposób wysoce niegrzeczny, odsyłając Sokratesa do niani, by mu nos utarła, powołuje się na analogję inną, pasterza i owiec, które pasterz strzyże, doi i zjada; podtrzymuje więc swe zdanie, że rządcy wyzyskują rządzonych jak pan swe owce. Prawem jest prawo mocniejszego, niesprawiedliwy w życiu jest zawsze górą.

Po tych słowach chciał się Trzymach oddalić, ale go nie puszczono. Takie ważne zagadnienie trzeba wszechstronnie rozpatrzyć. Sokrates zauważa, że ściśle biorąc, pasterz, działając jako pasterz, dba o dobro owiec. Inne czynności pasterza czy pana są objawami zarobkowania, nie wypasania bydła. I lekarz i sternik biorą pieniądze, ale zarobkowanie, nie jest istotną cechą tych sztuk; sztuka zarobkowania jest uboczną sztuką obok sztuki leczniczej czy sterowania. Te dwie sztuki, sterowanie

i leczenie są różne, a wspólnem jest lekarzowi i sternikowi zarobkowanie. Tak też i ten, co rządzi, zarabkuje ubocznie, by wynagrodzić się za to, że pracuje dla innych. Dobrowolnie nikt nie chce objąć władzy, obejmuje ją dla zarobku pieniężnego, zyskania sławy lub uniknięcia przykrych następstw w razie nieprzyjęcia wysokiego urzędu. W państwie, złożonem wyłącznie z dobrych ludzi, każdy wolałby być rządzonym, niż rządzić i mieć niepotrzebny kłopot.

Sokrates więc nie przyjmuje odpowiedzi Trazymacha na pytanie, co to jest sprawiedliwość, i zastanowienie się nad tem zagadnieniem odkłada na później, narazie chce się rozprawić z jego twierdzeniem o szczęśliwym życiu niesprawiedliwego. Zamiast odpowiedzieć tyradą, sławiącą szczęście sprawiedliwego, woli posługiwać się swą metodą pytań i odpowiedzi i wspólnego badania. Trazymach uznaje niesprawiedliwość u człowieka za tężyznę i zdatność do życia czyli cnotę (*ἀρετή*) i mądrość, a sprawiedliwość za dobroduszne mazgajstwo i głupotę. Na to Sokrates przedstawia, że niesprawiedliwy chce zawsze być górą nad każdym, mieć więcej, niż sprawiedliwy i niesprawiedliwy. Sprawiedliwy natomiast chciałby się tylko wywyższyć ponad niesprawiedliwego. Istnieje analogja między nimi a innymi wypadkami podobnego zachowania się. Mianowicie lekarz ma wyższość nad nielekarzem, sternik nad niesternikiem, każdy, kto coś umie, chce mieć wyższość nad laikiem a nie nad towarzyszem zawodu. Nieuk chciałby górować nad wszystkimi. Jeśli istnieje ta analogja, to obie grupy mają te same cechy. Głupota jest cechą tych, którzy chcą wywyższać się i górować, bez względu na sprawiedliwość, naukę i wiedzę. Więc niesprawiedliwy jest głupi, a sprawiedliwy jest mądry i dobry (cnotliwy), analogicznie do lekarza i sternika, mądrych w swym zakresie działania.

Wywody te bardzo sofistę Trazymacha oburzały i zawstydzaly — zarumienił się, może pierwszy raz w życiu. Oświadcza, że teraz będzie Sokratesowi tylko przytakiwał, ale wnet bierze czynny udział w pracy myślowej Sokratesa. Sokrates wskazuje, że byłoby łatwo dowieść, iż sprawiedliwość jest mocniejsza od niesprawiedliwości, bo mądrość jest mocniejsza od głupoty, ale woli powołać się na coś innego. Państwo może działać skutecznie, jeżeli sprawiedliwość jest przestrzegana. Nawet banda rozbójników musi przestrzegać pewnej sprawiedliwości, jeśli wy-

prawy zbójcekie mają być uwieńczone powodzeniem i spoistość bandy ma się utrzymać. Wszelka zbiorowa czynność, absolutnie pozbawiona sprawiedliwości, jest nie do pomyślenia. Co zaś do szczęśliwszego życia niesprawiedliwych, należy zauważyć, że dusza ma pewne zadania, analogicznie jak je ma oko lub ucho. Ma też pewne przymioty, zalety, zdolności (cnoty), dzięki którym swe zadanie może spełniać. Brak ich uniemożliwia to spełnianie. Zadaniem duszy jest: troszczyć się, myśleć, przewidywać, rządzić i wreszcie żyć; cnotą czyli zdolnością i przymiotem duszy jest sprawiedliwość. Dzięki niej może dusza swe zadanie spełnić w sposób zadowalający, może żyć dobrze. Człowiek niesprawiedliwy żyje źle. Kto żyje dobrze, żyje szczęśliwie. Nieprawdą więc jest, jakoby niesprawiedliwość była pożyteczniejsza od sprawiedliwości.

Sofista zgadza się, ale Sokrates nie jest zadowolony z wyniku rozprawy, bo nie znaleziono definicji sprawiedliwości, a więc właściwie nie wie, czy sprawiedliwość jest cnotą (*ἀρετή*) i czy jej posiadanie zapewnia szczęście.

Dyspozycja schematycznie przedstawia się tak:

I. Wstęp.

- a) Czas i miejsce dialogu.
- b) Rozmowa z Kefalosem.
  - a) O dolegliwościach starości.
  - β) O korzyściach bogactwa.

II. Rozmowa Sokratesa z Polemarem.

- a) Rozbiór określenia sprawiedliwości jako oddawania każdemu, co mu się należy.
- b) Rozbiór określenia sprawiedliwości jako pomagania przyjaciółom i szkodzenia wrogom.

III. Rozmowa Sokratesa z Trazymachem.

1. Odpowiedź Trazymacha na pytanie, co to jest sprawiedliwość.
  - a) Definicja, że sprawiedliwością jest korzyść silniejszego, t. j. władcy.
  - b) Rozbiór tej definicji.
    - a) Czy zawsze jest sprawiedliwość korzyścią rządzących.
    - β) Rządzący ma na celu korzyść rządzonych.

2. Powtórna odpowiedź Trazymacha.

- a) Powtórzenie teorii, popartej analogią z pasterzem i trzodą i stwierdzenie wyższości niesprawiedliwości nad sprawiedliwością.
- b) Powtórny rozbiór tej teorii.
- α) Zarobkowanie nie jest cechą istotną sztuki i nie określa jej.
- β) Nikt z dobrej woli nie rządzi, lecz za zapłatę w pewnej formie.

3. Trazymacha ocena wartości sprawiedliwości i niesprawiedliwości.

- a) Niesprawiedliwość jest lepsza i pożyteczniejsza, niż sprawiedliwość, sprawiedliwość jest dobroduszną głupotą, niesprawiedliwość jest mądrością i zaletą.
- b) Rozbiór tej teorii.
- α) Ze względu na stosunek sprawiedliwości do mądrości i dobra.
- β) Ze względu na moc i skuteczność sprawiedliwości w działaniu zbiorowem.
- γ) Ze względu na użytek i możność zapewnienia szczęścia.

4. Zakończenie. Stwierdzenie bezowocności całej rozprawy skutkiem niezalezienia definicji sprawiedliwości.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΓΛΑΥΚΩΝ, ΠΟΛΕΜΑΡΧΟΣ, ΘΡΑΣΥ-
ΜΑΧΟΣ, ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ, ΚΕΦΑΛΟΣ.

Α.

St II
p. 327

- I. Κατέβην χθές εἰς Πειραιᾶ μετὰ Γλαύκωνος τοῦ Ἀριστωνος προσευξόμενός τε τῇ θεῷ καὶ ἅμα τὴν ἑορτὴν βουλόμενος θεάσασθαι, τίνα τρόπον ποιήσουσιν, ἅτε νῦν πρῶτον ἄγοντες. καλὴ μὲν οὖν μοι καὶ ἡ τῶν ἐπιχωρίων πομπὴ ἔδοξεν εἶναι, οὐ μέντοι ἦττον ἐφαίνετο πρέπειν, ἣν οἱ Θοῤᾰκες ἐπεμ-
πον. προσευξάμενοι δὲ καὶ θεωρήσαντες ἀπῆμεν πρὸς τὸ ἄστυ. κατιδὼν οὖν πόρρωθεν ἡμᾶς οἴκαδε ὠρμημένους Πολέμαρχος ὁ Κεφάλον ἐκέλευσε δραμόντα τὸν παῖδα περιμεῖναι ἐκελεύσαι. καὶ μου ὄπισθεν ὁ παῖς λαβόμενος τοῦ ἱματίου· Κελεύει ὑμᾶς, ἔφη, Πολέμαρχος περιμεῖναι. Καὶ ἐγὼ μετεστράφημ τε καὶ ἠρόμην, ὅπου αὐτὸς εἶη. Οὗτος, ἔφη, ὄπισθεν προσέρχεται· ἀλλὰ περιμένετε. Ἄλλὰ περιμενοῦμεν, ἦ δ' ὅς ὁ Γλαύκων.
c Καὶ ὀλίγω ὕστερον ὃ τε Πολέμαρχος ἦκε καὶ Ἀδεϊμαντος ὁ τοῦ Γλαύκωνος ἀδελφὸς καὶ Νικήρατος ὁ Νικίου καὶ ἄλλοι τινὲς ὡς ἀπὸ τῆς πομπῆς.
Ὁ οὖν Πολέμαρχος ἔφη· ὦ Σώκρατες, δοκεῖτέ μοι πρὸς ἄστυ ὠρμηθῆναι ὡς ἀπιόντες.
Οὐ γὰρ κακῶς δοξάζεις, ἦν δ' ἐγώ.
Ὅρᾳς οὖν ἡμᾶς, ἔφη, ὅσοι ἐσμέν;
Πῶς γὰρ οὐ;

15

20

Ἡ τοίνυν τούτων, ἔφη, κρείττους γένεσθε ἢ μένετ' αὐτοῦ.

Ὀλοκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι ἐν λείπεται, τὸ ἦν πείσωμεν ὑμᾶς, ὡς χρὴ ἡμᾶς ἀφεῖναι;

25 Ἡ καὶ δύναισθ' ἄν, ἦ δ' ὅς, πείσαι μὴ ἀκούοντας;

Ὀδοαμῶς, ἔφη ὁ Γλαύκων.

Ὡς τοίνυν μὴ ἀκουσομένων, οὕτω διανοεῖσθε.

Καὶ ὁ Ἀδείμαντος· ἀρά γε, ἦ δ' ὅς, οὐδ' ἴστε, ὅτι λαμπὰς ἔσται πρὸς ἑσπέραν ἀφ' ἵππων τῇ θεῶ; 328

30 Ἀφ' ἵππων; ἦν δ' ἐγώ· καινόν γε τοῦτο. λαμπάδια ἔχοντες διαδώσουσιν ἀλλήλοις ἀμιλλώμενοι τοῖς ἵπποις; ἢ πῶς λέγεις;

Οὕτως, ἔφη ὁ Πολέμαρχος· καὶ πρὸς γε παννυχίδα ποιήσουσιν, ἦν ἄξιον θεάσασθαι. ἐξαναστησόμεθα γὰρ μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ τὴν παννυχίδα θεασόμεθα. καὶ συνεσόμεθά τε πολλοῖς τῶν νέων αὐτόθι καὶ διαλεξόμεθα. ἀλλὰ μένετε καὶ μὴ ἄλλως ποιεῖτε. b

Καὶ ὁ Γλαύκων· ἔοικεν, ἔφη, μενετέον εἶναι.

Ἄλλ' εἰ δοκεῖ, ἦν δ' ἐγώ, οὕτω χρὴ ποιεῖν.

II. Ἥμιν οὖν οἴκαδε εἰς τοῦ Πολεμάρχου, καὶ Λυσίαν τε αὐτόθι κατελάβομεν καὶ Εὐθύδημον, τοὺς τοῦ Πολεμάρχου ἀδελφούς, καὶ δὴ καὶ Θρασύμαχον τὸν Κάλχηδόμιον καὶ Χαρμαντίδην τὸν Παιανῖα καὶ Κλειτοφῶντα τὸν Ἀριστωνόμου· 5 ἦν δ' ἔνδον καὶ ὁ πατήρ ὁ τοῦ Πολεμάρχου Κέφαλος. καὶ μάλα πρესβύτης μοι ἔδοξεν εἶναι· διὰ χρόνον γὰρ καὶ ἐωράκη αὐτόν. καθῆστο δὲ ἑστεφανωμένος ἐπὶ τινος προσκεφαλαίου τε καὶ δίφρου· τεθυκῶς γὰρ ἐτύγγανεν ἐν τῇ αὐλῇ. ἐκαθεζόμεθα οὖν παρ' αὐτόν· ἔκειντο γὰρ δίφροι τινὲς αὐτόθι κύκλῳ.

10 Εὐθύς οὖν με ἰδὼν ὁ Κέφαλος ἠσπάζετό τε καὶ εἶπεν·

ὦ Σώκρατες, οὐ δὲ θαμίξεις ἡμῖν καταβαίνων εἰς τὸν

Πειραιᾶ. χρῆν μέντοι. εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ ἔτι ἐν δυνάμει ἢ τοῦ ἀρδῖως πορεύεσθαι πρὸς τὸ ἄστυ, οὐδὲν ἂν σέ ἔδει δεῦρο ἰέναι, ἀλλ' ἡμεῖς ἂν παρὰ σέ ἦμεν· νῦν δὲ σε χρὴ πυκνότερον δεῦρο ἰέναι. ὡς εἶ ἴσθι ὅτι ἔμοιγε, ὅσον αἱ ἄλλαι αἱ κατὰ τὸ σῶμα 15 ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αὔξονται αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι τε καὶ ἡδοναί. μὴ οὖν ἄλλως ποιεῖ, ἀλλὰ τοῖσδέ τε τοῖς νεανίσκοις σύνισθι καὶ δεῦρο παρ' ἡμᾶς φοῖτα ὡς παρὰ φίλους τε καὶ πᾶν οἰκείους.

Καὶ μὴν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κέφαλε, χαίρω γε διαλεγόμενος 20 ε τοῖς σφόδρα πρესβύταις· δοκεῖ γὰρ μοι χρῆναι παρ' αὐτῶν πυνθάνεσθαι, ὥσπερ τινὰ ὁδὸν προεληλυθότων, ἦν καὶ ἡμᾶς ἴσως δεήσει πορεύεσθαι, ποῖα τίς ἐστίν, τραχεῖα καὶ χαλεπή, ἢ ἑρδία καὶ εὐπορος. καὶ δὴ καὶ σοῦ ἡδέως ἂν πυνθοίμην, ὃ τί σοι φαίνεται τοῦτο, ἐπειδὴ ἐνταῦθα ἦδη εἰ τῆς ἡλικίας, ὃ δὴ 25 „ἐπὶ γῆρας οὐδῶ“ φασιν εἶναι οἱ ποιηταί, πότερον χαλεπὸν τοῦ βίου, ἢ πῶς σὺ αὐτὸ ἐξαγγέλλεις.

329 III. Ἐγὼ σοι, ἔφη, νῆ τὸν Δία ἐρῶ, ὦ Σώκρατες, οἷόν γέ μοι φαίνεται. πολλάκις γὰρ συνερχόμεθά τινες εἰς ταυτὸν παραπλησίαν ἡλικίαν ἔχοντες, διασφύζοντες τὴν παλαιὰν παροιμίαν· οἱ οὖν πλεῖστοι ἡμῶν ὀλοφύρονται συνιόντες, τὰς ἐν τῇ νεότητι ἡδονὰς ποθυοῦντες καὶ ἀναμιμνησκόμενοι περὶ τε τὰ φρο- 5 δίσια καὶ περὶ πότους καὶ εὐωχίας καὶ ἄλλ' ἅττα ἃ τῶν τοιούτων ἔχεται, καὶ ἀγανακτοῦσιν ὡς μεγάλων τινῶν ἀπεστερημένοι καὶ τότε μὲν εὖ ζῶντες, νῦν δὲ οὐδὲ ζῶντες. ἔνιοι δὲ καὶ τὰς τῶν οἰκείων προσηλακίσεις τοῦ γῆρας ὀδυρόνται, καὶ ἐπὶ τούτῳ δὴ τὸ γῆρας ὑμνοῦσιν ὅσων κακῶν σφίσιν αἴτιον. ἐμοὶ 10 δὲ δοκοῦσιν, ὦ Σώκρατες, οὗτοι οὐ τὸ αἴτιον αἰτιᾶσθαι. εἰ γὰρ ἦν τοῦτ' αἴτιον, κἂν ἐγὼ τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐπεπόνθη, ἕνεκά γε γῆρας, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, ὅσοι ἐνταῦθα ἤλθον ἡλικίας. νῦν δ' ἔγωγε ἦδη ἐντετύχηκά οὐχ οὕτως ἔχουσιν καὶ ἄλλοις καὶ δὴ

15 καὶ Σοφοκλεῖ ποτε τῷ ποιητῇ παρεγενόμην ἐρωτωμένῳ ὑπό
 τινος· „Πῶς,“ ἔφη, „ὦ Σοφόκλεις, ἔχεις πρὸς τὰφροδίαια;“^c
 καὶ ὅς· „Εὐδὴμει,“ ἔφη, „ὦ ἀνθρώπε· ἀσμενέστατα μέντοι
 αὐτὸ ἀπέφυγον, ὥσπερ λυττῶντά τινα καὶ ἄγριον δεσπότην
 ἀποφυγῶν.“ Εὐ οὖν μοι καὶ τότε ἔδοξεν ἐκεῖνος εἰπεῖν, καὶ νῦν
 20 οὐχ ἦetton. παντάπασιν γὰρ τῶν γε τοιούτων ἐν τῷ γῆρα πολλή
 εἰρήνη γίγνεται καὶ ἐλευθερία· ἐπειδὴν αἱ ἐπιθυμίαι παύσσονται
 κατατείνουσαι καὶ χαλάσωσιν, παντάπασιν τὸ τοῦ Σοφοκλέους
 γίγνεται· δεσποτῶν πάντων πολλῶν ἔστι καὶ μαινομένων ἀπηλ-^a
 λάχθαι. ἀλλὰ καὶ τούτων περὶ καὶ τῶν γε πρὸς τοὺς οἰκείους
 25 μία τις αἰτία ἐστίν, οὗ τὸ γῆρας, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ὁ τρόπος
 τῶν ἀνθρώπων. ἂν μὲν γὰρ κόσμοι καὶ εὐκόλοι ᾧσω, καὶ τὸ
 γῆρας μετρίως ἐστὶν ἐπίπονον· εἰ δὲ μή, καὶ γῆρας, ὦ Σώκρα-
 τες, καὶ νεότης χαλεπὴ τῷ τοιούτῳ συμβαίνει.

IV. Καὶ ἐγὼ ἀγασθεὶς αὐτοῦ εἰπόντος ταῦτα, βουλόμενος
 ἔτι λέγειν αὐτὸν ἐκίνουν καὶ εἶπον· ὦ Κέφαλε, οἶμαί σου^e
 τοὺς πολλοὺς, ὅταν ταῦτα λέγῃς, οὐκ ἀποδέχεσθαι, ἀλλ' ἠγεῖ-
 σθαι σε ῥαδίως τὸ γῆρας φέρειν οὐ διὰ τὸν τρόπον, ἀλλὰ διὰ
 5 τὸ πολλὴν οὐσίαν κεκτήσθαι· τοῖς γὰρ πλουσίοις πολλὰ παρα-
 μύθια φασὶν εἶναι.

Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις· οὐ γὰρ ἀποδέχονται. καὶ λέγουσι
 μὲν τί, οὐ μέντοι γε ὅσον οἴονται· ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους
 εὐ ἔχει, ὅς τῷ Σεριφίῳ λουδορομένῳ καὶ λέγοντι, ὅτι οὐ δι'³³⁰
 10 αὐτὸν ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν εὐδοκιμοῖ, ἀπεκρίνατο, ὅτι οὐτ' ἂν
 αὐτὸς Σερίφιος ὢν ὀνομαστός ἐγένετο οὐτ' ἐκεῖνος Ἀθηναῖος.
 καὶ τοῖς δὴ μὴ πλουσίοις, χαλεπῶς δὲ τὸ γῆρας φέρουσιν, εὐ
 ἔχει ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι οὐτ' ἂν ὁ ἐπιεικὴς πάντων τι ῥαδίως γῆ-
 ρας μετὰ πενίας ἐνέγκοι, οὐθ' ὁ μὴ ἐπιεικὴς πλουτήσας εὐκο-
 15 λός ποτ' ἂν ἑαυτῷ γένοιτο.

Πότερον δέ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Κέφαλε, ὢν κέκτησαι τὰ
 πλείω παρέλαβες ἢ ἐπεκτήσω;

^b Ποῖ' ἐπεκτεσάμην, ἔφη, ὦ Σώκρατες; μέσος τις γέγονα
 χρηματιστῆς τοῦ τε πάππου καὶ τοῦ πατρὸς· ὁ μὲν γὰρ πάππος
 τε καὶ ὁμώνυμος ἐμοὶ σχεδόν τι ὄσσην ἐγὼ νῦν οὐσίαν κέκτη-²⁰
 μαι παραλαβὼν πολλάκις τοσαύτην ἐποίησεν, Λυσανίας δὲ ὁ πα-
 τῆρ ἔτι ἐλάττω αὐτὴν ἐποίησε τῆς νῦν οὐσῆς· ἐγὼ δὲ ἀγαπῶ,
 ἐὰν μὴ ἐλάττω καταλίπω τούτοισιν, ἀλλὰ βραχεῖ γέ τιμι πλείω
 ἢ παρέλαβον.

Οὐ τοι ἔνεκα ἠρόμην, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι μοι ἔδοξας οὐ²⁵
^c σφόδρα ἀγαπᾶν τὰ χρήματα, τοῦτο δὲ ποιούσιν ὡς τὸ πολὺ οἱ
 ἂν μὴ αὐτοὶ κτήσωνται· οἱ δὲ κτησάμενοι διπλῆ ἢ οἱ ἄλλοι
 ἀσπάζονται αὐτά. ὥσπερ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ αὐτῶν ποιήματα
 καὶ οἱ πατέρες τοὺς παῖδας ἀγαπῶσιν, ταύτη τε δὴ καὶ οἱ χρη-
 ματισάμενοι περὶ τὰ χρήματα σπουδάζουσιν ὡς ἔργον ἑαυτῶν,³⁰
 καὶ κατὰ τὴν χρεῖαν, ἥπερ οἱ ἄλλοι. χαλεποὶ οὖν καὶ συγγενέ-
 σθαι εἰσὶν, οὐδὲν ἐθέλοντες ἐπαυεῖν ἀλλ' ἢ τὸν πλοῦτον.

Ἀληθῆ, ἔφη, λέγεις.

^a V. Πάνυ μὲν οὖν, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλὰ μοι ἔτι τοσόνδε
 εἰπέ· τί μέγιστον οἶε ἀγαθὸν ἀπολελυμένον τοῦ πολλῆν οὐσίαν
 κεκτήσθαι;

Ὁ, ἦ δ' ὅς, ἴσως οὐκ ἂν πολλοὺς πείσαιμι λέγων. εὐ
 γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅτι, ἐπειδὴν τις ἐγγὺς ἢ τοῦ⁵
 οἴεσθαι τελευτήσῃ, εἰσέρχεται αὐτῷ δέος καὶ φροντίς περὶ ὧν
 ἔμπροσθεν οὐκ εἰσῆι. οἱ τε γὰρ λεγόμενοι μῦθοι περὶ τῶν ἐν
 Ἄιδου, ὡς τὸν ἐνθάδε ἀδικήσαντα δεῖ ἐκεῖ διδόναι δίκην, κα-
 10 ταγελώμενοι τέως, τότε δὴ στρέφουσιν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, μὴ
 ἀληθεῖς ᾧσω· καὶ αὐτὸς — ἦτοι ὑπὸ τῆς τοῦ γῆρας ἀσθε-
 νείας ἢ καὶ ὥσπερ ἤδη ἐγγυτέρω ὢν τῶν ἐκεῖ μᾶλλον τι κα-
 θορᾷ αὐτά — ὑποψίας δ' οὖν καὶ δείματος μεστός γίγνεται καὶ

ἀναλογίζεται ἤδη καὶ σκοπεῖ, εἴ τινα τι ἠδίκησεν. ὁ μὲν οὖν
 εὐρίσκων ἑαυτοῦ ἐν τῷ βίῳ πολλὰ ἀδικήματα καὶ ἐκ τῶν
 15 ὕπνων, ὡσπερ οἱ παῖδες, θαμὰ ἐγειρόμενος δευμαίνει καὶ ζῆ
 μετὰ κακῆς ἐλπίδος· τῷ δὲ μηδὲν ἑαυτῷ ἄδικον συνειδότε ἠδεῖα 331
 ἐλπίς ἀεὶ πάρεστι καὶ ἀγαθὴ γηροτρόφος, ὡς καὶ Πίνδαρος
 λέγει. χαριέντως γάρ τοι, ὦ Σώκρατες, τοῦτ' ἐκεῖνος εἶπεν, ὅτι
 ὅς ἂν δικαίως καὶ ὀσιῶς τὸν βίον διαγάγη,

20 γλυκεῖά οἱ καρδίαν
 ἀτάλλοισα γηροτρόφος συναορεῖ
 ἐλπίς, ἃ μάλιστα θνατῶν πολύστροφον
 γνώμαν κυβερνεῖ.

εἶ οὖν λέγει θανμαστῶς ὡς σφόδρα. πρὸς δὴ τοῦτ' ἔγωγε τί-
 25 θημι τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πλείστου ἀξίαν εἶναι, οὐ τι
 παντὶ ἀνδρὶ, ἀλλὰ τῷ ἐπιεικεῖ καὶ κοσμίῳ. τὸ γὰρ μηδὲ ἀκοντά
 τινα ἐξαπατῆσαι ἢ ψεύσασθαι, μηδ' αὖ ὀφείλοντα ἢ θεῶ θυ-
 σίας τινὰς ἢ ἀνθρώπων χρήματα ἔπειτα ἐκεῖσε ἀπιέναι δεδιότα,
 μέγα μέρος εἰς τοῦτο ἢ τῶν χρημάτων κτῆσις συμβάλλεται.
 30 ἔχει δὲ καὶ ἄλλας χρεῖας πολλὰς· ἀλλὰ ἔν γε ἀνθ' ἑνὸς οὐκ
 ἐλάχιστον ἔγωγε θεῖν ἂν εἰς τοῦτο ἀνδρὶ νοῦν ἔχοντι, ὦ Σώ-
 κρατες, πλοῦτον χρησιμώτατον εἶναι.

Παγκάλως, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις, ὦ Κέφαλε. τοῦτο
 δ' αὐτό, τὴν δικαιοσύνην, πότερα τὴν ἀλήθειαν
 35 αὐτὸ φήσομεν εἶναι ἀπλῶς οὕτως καὶ τὸ ἀποδι-
 δόναί, ἂν τις τι παρὰ τοῦ λάβῃ, ἢ καὶ αὐτὰ ταῦτα
 ἔστιν ἐνίοτε μὲν δικαίως, ἐνίοτε δὲ ἀδίκως ποιεῖν;
 οἷον τοιόνδε λέγω· πᾶς ἂν πού εἴποι, εἴ τις λάβοι παρὰ φίλον
 ἀνδρὸς σωφρονοῦντος ὄπλα, εἰ μανεῖς ἀπαιτοῖ, ὅτι οὔτε χρῆ
 40 τὰ τοιαῦτα ἀποδιδόναι, οὔτε δικαίως ἂν εἴη ὁ ἀποδιδούς, οὐδ'
 αὖ πρὸς τὸν οὕτως ἔχοντα πάντα ἐθέλων τάληθῆ λέγειν.

Ὅρθῶς, ἔφη, λέγεις.

Οὐκ ἄρα οὗτος ὄρος ἐστὶν δικαιοσύνης, ἀληθῆ τε λέγειν
 καὶ ἃ ἂν λάβῃ τις ἀποδιδόναι.

Πάνν μὲν οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὑπολαβὼν ὁ Πολέ- 45
 μαρχος, εἶπερ γέ τι χρῆ Σιμωνίδῃ πείθεσθαι.

Καὶ μέντοι, ἔφη ὁ Κέφαλος, καὶ παραδιδῶμι ὑμῖν τὸν
 λόγον· δεῖ γάρ με ἤδη τῶν ἱερῶν ἐπιμεληθῆναι.

Οὐκοῦν, ἔφη, ἐγώ, ὁ Πολέμαρχος, τῶν γε σῶν κληρο-
 νόμος; 50

Πάνν γε, ἢ δ' ὅς γελάσας· καὶ ἅμα ἦει πρὸς τὰ ἱερά.

e VI. Λέγε δὴ, εἶπον ἐγώ, σὺ ὁ τοῦ λόγου κληρονόμος,
 τί φῆς τὸν Σιμωνίδην λέγοντα ὀρθῶς λέγειν περὶ δικαιοσύνης;
 Ὅτι, ἢ δ' ὅς, τὸ τὰ ὀφειλόμενα ἐκάστῳ ἀπο-
 διδόναι δίκαιόν ἐστι· τοῦτο λέγων δοκεῖ ἔμοιγε καλῶς
 λέγειν. 5

Ἄλλὰ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, Σιμωνίδῃ γε οὐ ῥάδιον ἀπι-
 στεῖν — σοφὸς γὰρ καὶ θεῖος ἀνὴρ — τοῦτο μέντοι ὃ τί ποτε
 λέγει, σὺ μὲν, ὦ Πολέμαρχε, ἴσως γινώσκεις, ἐγώ δὲ ἀγνοῶ·
 δῆλον γὰρ ὅτι οὐ τοῦτο λέγει, ὅπερ ἄρτι ἐλέγομεν, τό τινος
 παρακαταθεμένου τι ὄρωσιν μὴ σωφρόνως ἀπαιτοῦντι ἀποδι- 10
 332 δόναί· καίτοι γε ὀφειλόμενόν πού ἐστι τοῦτο, ὃ παρακατέθετο·
 ἢ γάρ;

Ναί.

Ἀποδοτέον δέ γε οὐδ' ὀπωσιῶσιν τότε, ὅποτε τις μὴ σω-
 φρόνως ἀπαιτοῖ; 15

Ἀληθῆ, ἢ δ' ὅς.

Ἄλλο δὴ τι ἢ τὸ τοιοῦτον, ὡς ἔοικεν, λέγει Σιμωνίδης τὸ
 τὰ ὀφειλόμενα δίκαιον εἶναι ἀποδιδόναι.

Ἄλλο μέντοι νῆ Δί', ἔφη. τοῖς γὰρ φίλοις οἶεται ὀφείλειν
 τοὺς φίλους ἀγαθὸν μὲν τι δοῦναι, κακὸν δὲ μηδέν. 20

Μανθάνω, ἦν δ' ἐγώ — ὅτι οὐ τὰ ὀφειλόμενα ἀποδιδῶ-

σιν, ὅς ἂν τῷ χρυσίον ἀποδῶ παρακαταθεμένῳ, ἐάνπερ ἡ ἀπό-
δοσις καὶ ἡ λήψις βλαβερά γίγνηται, φίλοι δὲ ὧσιν ὃ τε ἀπο-
λαμβάνων καὶ ὁ ἀποδιδούς — οὐχ οὕτω λέγειν φῆς τὸν Σιμωνί-
25 νίδην;

Πάνυ μὲν οὖν.

Τί δέ; τοῖς ἐχθροῖς ἀποδοτέον, ὃ τι ἂν τύχη ὀφειλόμενον;

Παντάσασιν μὲν οὖν, ἔφη, ὃ γε ὀφείλεται αὐτοῖς· ὀφεί-
λεται δέ γε, οἴμαι, παρά γε τοῦ ἐχθροῦ τῷ ἐχθρῷ, ὅπερ καὶ
30 προσήκει, κακόν τι.

VII. Ἦνίξατο ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὡς ἔοικεν, ὁ Σιμωνίδης
ποιητικῶς τὸ δίκαιον ὃ εἶη. διανοεῖτο μὲν γάρ, ὡς φαίνεται,
ὅτι τοῦτ' εἶη δίκαιον, τὸ προσήκον ἐκάστῳ ἀποδιδόναι, τοῦτο
δὲ ὠνόμασεν ὀφειλόμενον.

5 Ἄλλὰ τί οἶει; ἔφη.

Ὡ πρὸς Διός, ἦν δ' ἐγώ, εἰ οὖν τις αὐτὸν ἤρετο· „ὦ Σι-
μωνίδη, ἡ τίσιν οὖν τί ἀποδιδούσα ὀφειλόμενον καὶ προσήκον
τέχνη ἰατρικὴ καλεῖται;“ τί ἂν οἶει ἡμῖν αὐτὸν ἀποκρινασθαι;

Δῆλον ὅτι, ἔφη, ἡ σώμασιν φάρμακά τε καὶ σιτία καὶ
10 ποτά.

Ἡ δὲ τίσιν τί ἀποδιδούσα ὀφειλόμενον καὶ προσήκον τέχνη
μαγειρικὴ καλεῖται;

Ἡ τοῖς ὄφροις τὰ ἡδύσματα.

Εἶεν· ἡ οὖν δὴ τίσιν τί ἀποδιδούσα τέχνη δι-
15 καιοσύνη ἂν καλοῖτο;

Εἰ μὲν τι, ἔφη, δεῖ ἀκολουθεῖν, ὦ Σώκρατες, τοῖς ἔμ-
προσθεν εἰρημένοις, ἢ τοῖς φίλοις τε καὶ ἐχθροῖς ὠφε-
λίας τε καὶ βλάβας ἀποδιδούσα.

Τὸ τοὺς φίλους ἄρα εὖ ποιεῖν καὶ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς
20 δικαιοσύνην λέγει;

Δοκεῖ μοι.

Τίς οὖν δυνατώτατος κάμνοντας φίλους εὖ ποιεῖν καὶ ἐχ-
θροὺς κακῶς πρὸς νόσον καὶ ὑγίαιαν;

Ἴατρος.

Τίς δὲ πλέοντας πρὸς τὸν τῆς θαλάττης κίνδυνον;

Κυβερνήτης.

Τί δὲ ὁ δίκαιος; ἐν τίνι πράξει καὶ πρὸς τί ἔργον δυνατώ-
τατος φίλους ὠφελεῖν καὶ ἐχθροὺς βλάπτειν;

Ἐν τῷ προσπολεμεῖν καὶ ἐν τῷ συμμαχεῖν, ἔμοιγε δοκεῖ.

Εἶεν· μὴ κάμνουσί γε μὴν, ὦ φίλε Πολέμαρχε, ἱατρος
ἄχρηστος.

Ἀληθῆ.

Καὶ μὴ πλέουσι δὴ κυβερνήτης.

Ναί.

Ἄρα καὶ τοῖς μὴ πολεμοῦσιν ὁ δίκαιος ἄχρηστος;

Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτο.

Χρήσιμον ἄρα καὶ ἐν εἰρήνῃ δικαιοσύνη;

333 Χρήσιμον.

Καὶ γὰρ γεωργία· ἢ οὐ;

Ναί.

Πρὸς γε καρποῦ κτῆσιν.

Ναί.

Καὶ μὴν καὶ σκυτοτομική;

Ναί.

Πρὸς γε ὑποδημάτων ἂν, οἴμαι, φαίης κτῆσιν.

Πάνυ γε.

Τί δὲ δὴ; τὴν δικαιοσύνην πρὸς τίνος χρείαν ἢ κτῆσιν ἐν
εἰρήνῃ φαίης ἂν χρήσιμον εἶναι;

Πρὸς τὰ συμβόλαια, ὦ Σώκρατες.

Συμβόλαια δὲ λέγεις κοινωνήματα, ἢ τι ἄλλο;

Κοινωνήματα δῆτα.

25

35

40

45

50

Ἄρ' οὖν ὁ δίκαιος ἀγαθὸς καὶ χρήσιμος κοινωνὸς εἰς πετ-
τῶν θέσων, ἢ ὁ πεπτευτικός;

Ὁ πεπτευτικός.

Ἄλλ' εἰς πλίνθων καὶ λίθων θέσων ὁ δίκαιος χρησιμώτε-
ρός τε καὶ ἀμείνων κοινωνὸς τοῦ οἰκοδομικοῦ;

Οὐδαμῶς.

Ἄλλ' εἰς τίνα δὴ κοινωνίαν ὁ δίκαιος ἀμείνων κοινωνὸς
τοῦ οἰκοδομικοῦ τε καὶ καθαριστικοῦ, ὥσπερ ὁ καθαριστικός τοῦ
δικαίου εἰς κρουμάτων;

Εἰς ἀργυρίου, ἔμοιγε δοκεῖ.

Πλήν γ' ἴσως, ὦ Πολέμαρχε, πρὸς τὸ χρῆσθαι ἀργυρίῳ,
ὅταν δέη ἀργυρίου κοινῇ πρίασθαι ἢ ἀποδόσθαι ἵππον· τότε
δέ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὁ ἵππικός· ἢ γάρ;

Φαίνεται.

Καὶ μὴν ὅταν γε πλοῖον, ὁ ναυπηγὸς ἢ ὁ κυβερνήτης.

Ἔοικεν.

Ὅταν οὖν τί δέη ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ κοινῇ χρῆσθαι, ὁ δι-
καιος χρησιμώτερος τῶν ἄλλων;

Ὅταν παρακαταθέσθαι καὶ σῶν εἶναι, ὦ Σώκρατες.

Οὐκοῦν λέγεις, ὅταν μηδὲν δέη αὐτῷ χρῆσθαι ἀλλὰ κεί-
σθαι;

Πάνυ γε.

Ὅταν ἄρα ἀχρηστον ἢ ἀργύριον, τότε χρήσιμος ἐπ' αὐτῷ
ἢ δικαιοσύνη;

Κινδυνεύει.

Καὶ ὅταν δὴ δρέπανον δέη φυλάττειν, ἢ δικαιοσύνη χρήσι-
μος καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ· ὅταν δὲ χρῆσθαι, ἢ ἀμπελοργική;

Φαίνεται.

Φήσεις δὲ καὶ ἀσπίδα καὶ λύραν ὅταν δέη φυλάττειν καὶ

μηδὲν χρῆσθαι, χρήσιμον εἶναι τὴν δικαιοσύνην, ὅταν δὲ χρῆ-
σθαι, τὴν ὀπλιτικὴν καὶ τὴν μουσικὴν;

Ἀνάγκη.

Καὶ περὶ τἄλλα δὴ πάντα ἢ δικαιοσύνη ἐκάστου ἐν μὲν
χρήσει ἀχρηστος, ἐν δὲ ἀχρηστία χρήσιμος;

Κινδυνεύει.

VIII. Οὐκ ἂν οὖν, ὦ φίλε, πάνυ γέ τι σπουδαῖον εἶη
ἢ δικαιοσύνη, εἰ πρὸς τὰ ἀχρηστα χρήσιμον ὄν τυγχάνει. τότε
δὲ σκεψώμεθα. Ἄρ' οὐχ ὁ πατάξαι δεινότατος ἐν μάχῃ εἴτε
πυκτικῇ εἴτε τιμῇ καὶ ἄλλῃ, οὗτος καὶ φυλάξασθαι;

Πάνυ γε.

Ἄρ' οὖν καὶ νόσον ὅστις δεινὸς φυλάξασθαι, καὶ λαθεῖν
οὗτος δεινότατος ἐμπούησας;

Ἔμοιγε δοκεῖ.

Ἄλλὰ μὴν στρατοπέδου γε ὁ αὐτὸς φύλαξ ἀγαθός, ὅσπερ καὶ
τὰ τῶν πολεμίων κλέψαι καὶ βουλεύματα καὶ τὰς ἄλλας πράξεις.

Πάνυ γε.

Ὅτου τις ἄρα δεινὸς φύλαξ, τούτου καὶ φῶρ δεινός.

Ἔοικεν.

Εἰ ἄρα ὁ δίκαιος ἀργύριον δεινὸς φυλάττειν, καὶ κλέπτειν
δεινός.

Ὡς γοῦν ὁ λόγος, ἔφη, σημαίνει.

Κλέπτῃς ἄρα τις ὁ δίκαιος, ὡς ἔοικεν, ἀναπέφανται· καὶ
κινδυνεύεις παρ' Ὀμήρου μεμαθηκέναι αὐτό. καὶ γὰρ ἐκεῖνος
τὸν τοῦ Ὀδυσσεῶς πρὸς μητρὸς πάππον Ἀντόλυκον ἀγαπᾷ τε
καὶ φησιν αὐτὸν πάντας ἀνθρώπους κεκάσθαι κλεπτο-
σύνη θ' ὄρκῳ τε. ἔοικεν οὖν ἢ δικαιοσύνη καὶ κατὰ σὲ καὶ
καθ' Ὀμηρον καὶ κατὰ Σιμωνίδην κλεπτικὴ τις εἶναι, ἐπ'
ὠφελίᾳ μέντοι τῶν φίλων καὶ ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἐχθρῶν. οὐχ
οὕτως ἔλεγες;

25 Οὐ μὰ τὸν Δί, ἔφη, ἀλλ' οὐκέτι οἶδα ἔγωγε ὅ τι ἔλεγον·
τοῦτο μέντοι ἔμοιγε δοκεῖ ἔτι, ὠφελεῖν μὲν τοὺς φίλους
ἢ δικαιοσύνη, βλάπτειν δὲ τοὺς ἐχθρούς.

Φίλους δὲ λέγεις εἶναι πότερον τοὺς δοκοῦντας ἐκάστῳ
χρηστοὺς εἶναι, ἢ τοὺς ὄντας; κἄν μὴ δοκῶσι, καὶ ἐχθροὺς
30 ὡσαύτως;

Εἰκὸς μὲν, ἔφη, οὓς ἂν τις ἠγγῆται χρηστούς, φιλεῖν, οὓς
δ' ἂν πονηροὺς, μισεῖν.

Ἄρ' οὖν οὐχ ἁμαρτάνουσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ τοῦτο, ὥστε
δοκεῖν αὐτοῖς πολλοὺς μὲν χρηστοὺς εἶναι μὴ ὄντας, πολλοὺς
35 δὲ τοῦναντίον;

Ἄμαρτάνουσιν.

Τούτοις ἄρα οἱ μὲν ἀγαθοὶ ἐχθροὶ, οἱ δὲ κακοὶ φίλοι;

Πάνυ γε.

Ἄλλ' ὁμῶς δίκαιον τότε τούτοις τοὺς μὲν πονηροὺς ὠφε-
40 λεῖν, τοὺς δὲ ἀγαθοὺς βλάπτειν.

Φαίνεται.

Ἄλλὰ μὴν οἷ γε ἀγαθοὶ δίκαιοί τε καὶ οἷοι μὴ ἀδικεῖν.

Ἀληθῆ.

Κατὰ δὴ τὸν σὸν λόγον τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας δίκαιον
45 κακῶς ποιεῖν.

Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ Σώκρατες· πονηρὸς γὰρ ἔοικεν εἶναι
ὁ λόγος.

Τοὺς ἀδίκους ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, δίκαιον βλάπτειν, τοὺς δὲ
δικαίους ὠφελεῖν.

50 Οὗτος ἐκείνου καλλίων φαίνεται.

Πολλοῖς ἄρα, ὦ Πολέμαρχε, συμβήσεται, ὅσοι διημαρτή-
κασιν τῶν ἀνθρώπων, δίκαιον εἶναι τοὺς μὲν φίλους βλάπτειν —
πονηροὶ γὰρ αὐτοῖς εἰσιν — τοὺς δ' ἐχθροὺς ὠφελεῖν — ἀγα-

θοὶ γάρ· καὶ οὕτως ἐροῦμεν αὐτὸ τοῦναντίον ἢ τὸν Σιμωνί-
δην ἔφαμεν λέγειν.

Καὶ μάλα ἔφη, οὕτω συμβαίνει. ἀλλὰ μεταδώμεθα· κιν-
δυνεύομεν γὰρ οὐκ ὀρθῶς τὸν φίλον καὶ ἐχθρὸν θέσθαι.

Πῶς θέμενοι, ὦ Πολέμαρχε;

Τὸν δοκοῦντα χρηστόν, τοῦτον φίλον εἶναι.

Νῦν δὲ πῶς, ἦν δ' ἐγώ, μεταδώμεθα;

Τὸν δοκοῦντά τε, ἦ δ' ὅς, καὶ τὸν ὄντα χρηστόν φίλον·
τὸν δὲ δοκοῦντα μὲν, ὄντα δὲ μὴ, δοκεῖν ἀλλὰ μὴ εἶναι φίλον·
335 καὶ περὶ τοῦ ἐχθροῦ δὲ ἢ αὐτὴ θέσις.

Φίλος μὲν δὴ, ὡς ἔοικε, τούτῳ τῷ λόγῳ ὁ ἀγαθὸς ἔσται,
ἐχθρὸς δὲ ὁ πονηρὸς.

Ναί.

Κελεύεις δὴ ἡμᾶς προσθεῖναι τῷ δικαίῳ, ᾧ τὸ πρῶτον ἐλέ-
γομεν, λέγοντες δίκαιον εἶναι τὸν μὲν φίλον εὖ ποιεῖν, τὸν
δ' ἐχθρὸν κακῶς· νῦν πρὸς τούτῳ ὡς λέγειν, ὅτι ἔστιν δίκαιον
τὸν μὲν φίλον ἀγαθὸν ὄντα εὖ ποιεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν κακὸν
ὄντα βλάπτειν;

6 Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, οὕτως ἂν μοι δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι.

IX. Ἔστιν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, δικαίου ἀνδρὸς βλάπτειν καὶ
ὄντινόν ἀνθρώπων;

Καὶ πάνυ γε, ἔφη, τοὺς γε πονηροὺς τε καὶ ἐχθροὺς δεῖ
βλάπτειν.

Βλαπτόμενοι δ' ἵπποι βελτίους ἢ χείρους γίνονται;

Χείρους.

Ἄρα εἰς τὴν τῶν κυνῶν ἀρετὴν, ἢ εἰς τὴν τῶν ἵππων;

Εἰς τὴν τῶν ἵππων.

Ἄρ' οὖν καὶ κύνες βλαπτόμενοι χείρους γίνονται εἰς τὴν
τῶν κυνῶν, ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν τῶν ἵππων ἀρετὴν;

Ἄνάγκη.

Ἀνθρώπους δέ, ὦ ἑταῖρε, μὴ οὕτω φῶμεν, βλαπτομένους
εἰς τὴν ἀνθρωπείαν ἀρετὴν χείρους γίνεσθαι;

15 Πάνυ μὲν οὖν.

Ἄλλ' ἢ δικαιοσύνη οὐκ ἀνθρωπεία ἀρετή;

Καὶ τοῦτ' ἀνάγκη.

Καὶ τοὺς βλαπτομένους ἄρα, ὦ φίλε, τῶν ἀνθρώπων
ἀνάγκη ἀδικωτέρους γίνεσθαι.

20 Ἔοικεν.

Ἄρ' οὖν τῇ μουσικῇ οἱ μουσικοὶ ἀμούσους δύνανται ποιεῖν;

Ἄδύνατον.

Ἄλλὰ τῇ ἵππικῇ οἱ ἵππικοὶ ἀφίππους;

Οὐκ ἔστιν.

25 Ἄλλὰ τῇ δικαιοσύνῃ δὴ οἱ δίκαιοι ἀδίκους; ἢ καὶ συλλήβδην
ἀρετῇ οἱ ἀγαθοὶ κακοὺς;

Ἄλλὰ ἀδύνατον.

Οὐ γὰρ θερμοτότης, οἶμαι, ἔργον ψύχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου.

Ναί.

30 Οὐδὲ ξηρότητος ὑγραίνειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου.

Πάνυ γε.

Οὐδὲ δὴ τοῦ ἀγαθοῦ βλάπτειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου.

Φαίνεται.

Ὁ δέ γε δίκαιος ἀγαθός;

35 Πάνυ γε.

Οὐκ ἄρα τοῦ δικαίου βλάπτειν ἔργον, ὦ Πολέμαρχε, οὔτε
φίλον οὔτ' ἄλλον οὐδένα, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου, τοῦ ἀδίκου.

Παντάσασί μοι δοκεῖς ἀληθῆ λέγειν, ἔφη, ὦ Σώκρατες.

Ἐὶ ἄρα τὰ ὀφειλόμενα ἐκάστῳ ἀποδιδόναι φησὶν τις δίκαιον
40 εἶναι, τοῦτο δὲ δὴ νοεῖ αὐτῷ, τοῖς μὲν ἐχθροῖς βλάβην ὀφείλε-
σθαι παρὰ τοῦ δικαίου ἀνδρός, τοῖς δὲ φίλοις ὀφελίαν, οὐκ

ἢν σοφός ὁ ταῦτα εἰπών. οὐ γὰρ ἀληθῆ ἔλεγεν· οὐδαμοῦ γὰρ
δίκαιον οὐδένα ἡμῖν ἐφάνη ὃν βλάπτειν.

Συγχωρῶ, ἢ δ' ὅς.

Μαχομέθια ἄρα, ἢν δ' ἐγώ, κοινῇ ἐγώ τε καὶ σύ, εἴαν
45 τις αὐτὸ φῆ ἢ Σιμωνίδην ἢ Βίαντα ἢ Πιπτακὸν εἰρηκέναι ἢ τιν'
ἄλλον τῶν σοφῶν τε καὶ μακαρίων ἀνδρῶν.

Ἐγὼ γοῦν, ἔφη, ἔτοιμός εἰμι κοινωνεῖν τῆς μάχης.

Ἄλλ' οἴσθα, ἢν δ' ἐγώ, οὐ μοι δοκεῖ εἶναι τὸ ῥῆμα, τὸ
φάναι δίκαιον εἶναι τοὺς μὲν φίλους ὀφειλεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς
50 βλάπτειν;

Τίνος; ἔφη.

Οἶμαι αὐτὸ Περιάνδρου εἶναι ἢ Πεσδίκκου ἢ Ξέρξου
ἢ Ἰσμηνίου τοῦ Θηβαίου ἢ τινος ἄλλου μέγα οἰομένου δύνα-
σθαι πλουσίον ἀνδρός.

55

Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις.

Εἶεν, ἢν δ' ἐγώ· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲ τοῦτο ἐφάνη ἢ δικαιο-
σύνη ὃν οὐδὲ τὸ δίκαιον, τί ἂν ἄλλο τις αὐτὸ φαίη εἶναι;

6 X. Καὶ ὁ Θρασύμαχος πολλάκις μὲν καὶ διαλεγόμενων
ἡμῶν μεταξὺ ὄρμα ἀντιλαμβάνεσθαι τοῦ λόγου, ἔπειτα ὑπὸ
τῶν παρακαθημένων διεκωλύετο βουλομένων διακοῦσαι τὸν
λόγον· ὡς δὲ διεπασάμεθα καὶ ἐγὼ ταῦτ' εἰπον, οὐκέτι ἡσυ-
χίαν ἤγεν, ἀλλὰ συστρέψας ἑαυτὸν ὥσπερ θηρίον ἤκεν ἐφ' ἡμᾶς
ὡς διαρπασόμενος.

Καὶ ἐγώ τε καὶ ὁ Πολέμαρχος δεισαντες διεπτοήθημεν·
ὁ δ' εἰς τὸ μέσον φθერξάμενος· Τίς, ἔφη, ὑμᾶς πάλαι φλυαρία
c ἔχει, ὦ Σώκρατες; καὶ τί εὐηθίζεσθε πρὸς ἀλλήλους ὑποκατα-
κλινόμενοι ὑμῖν αὐτοῖς; ἀλλ' εἴπερ ὡς ἀληθῶς βούλει εἰδένα
10 τὸ δίκαιον ὃ τί ἐστι, μὴ μόνον ἐρώτα μηδὲ φιλοτιμοῦ ἐλέγχων,
ἐπειδάν τις τι ἀποκρίνηται, ἐγνωκῶς τοῦτο, ὅτι ῥᾶον ἐρωτᾶν
ἢ ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀπόκρινα καὶ εἰπέ, τί φῆς

εἶναι τὸ δίκαιον· καὶ ὅπως μοι μὴ ἐρεῖς, ὅτι τὸ δέον ἐστὶν μὴδ' ^a
 15 ὅτι τὸ ὠφέλιμον μὴδ' ὅτι τὸ λυσιτελοῦν μὴδ' ὅτι τὸ κερδαλέον
 μὴδ' ὅτι τὸ συμφέρον, ἀλλὰ σαφῶς μοι καὶ ἀκριβῶς λέγε ὃ τι ἂν
 λέγῃς· ὡς ἐγὼ οὐκ ἀποδέξομαι, ἐὰν ὑθλους τοιούτους λέγῃς.

Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐξεπλάγην καὶ προσβλέπων αὐτὸν ἐφοβοῦ-
 μην, καὶ μοι δοκῶ, εἰ μὴ πρότερος ἐωράκη αὐτὸν ἢ ἐκεῖνος
 25 ἐμέ, ἄφωνος ἂν γενέσθαι. νῦν δὲ ἠνίκα ὑπὸ τοῦ λόγου ἤρχετο
 ἐξαγριαίνεσθαι, προσέβλεψα αὐτὸν πρότερος, ὥστε αὐτῷ οἷός ^e
 τ' ἐγενόμην ἀποκρίνασθαι, καὶ εἶπον ὑποτρέμων· ὦ Θρασύμαχε,
 μὴ χαλεπὸς ἡμῖν ἴσθι· εἰ γὰρ τι ἐξαμαρτάνομεν ἐν τῇ τῶν λό-
 γων σκέψει ἐγὼ τε καὶ ὅδε, εὖ ἴσθι, ὅτι ἄκοντες ἀμαρτάνομεν.
 35 μὴ γὰρ δὴ οἶου, εἰ μὲν χροσίον ἐζητοῦμεν, οὐκ ἂν ποτε ἡμᾶς
 ἐκόντας εἶναι ὑποκατακλίνεσθαι ἀλλήλοις ἐν τῇ ζητήσει καὶ
 διαφθεῖρειν τὴν εὐρεσιν αὐτοῦ, δικαιοσύνην δὲ ζητοῦντας,
 πράγμα πολλῶν χροσίων τιμιώτερον, ἔπειδ' οὕτως ἀνοήτως
 ὑπεῖκεν ἀλλήλοις καὶ οὐ σπουδάζειν ὃ τι μάλιστα φανῆναι αὐτό.
 30 ἀλλ', οἶμαι, οὐ δυνάμεθα, οἶου τε σύ, ὦ φίλε. ἐλεεῖσθαι οὖν ἡμᾶς
 πολὺ μᾶλλον εἰκὸς ἐστὶν που ὑπὸ ὑμῶν τῶν δειωῶν ἢ χαλε- 337
 παίνεσθαι.

XI. Καὶ ὃς ἀκούσας ἀνεκαγχασέ τε μάλα σαρκάκιον καὶ
 εἶπεν· ὦ Ἡράκλεις, ἔφη, αὕτη κείνη ἢ εἰωθυῖα εἰρωνεία Σω-
 κράτους, καὶ ταῦτ' ἐγὼ ἤδη τε καὶ τούτοις προὔλεγον, ὅτι σὺ
 ἀποκρίνασθαι μὲν οὐκ ἐθέλησιν, εἰρωνεύσοιο δὲ καὶ πάντα
 5 μᾶλλον ποιήσεις ἢ ἀποκρινοῖο, εἰ τίς τί σε ἐρωτᾷ.

Σοφὸς γὰρ εἶ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε· εὖ οὖν ἤδησθα
 ὅτι, εἰ τινα ἔροιο, ὅποσα ἐστὶν τὰ δώδεκα, καὶ ἐρόμενος προ-
 εῖποις αὐτῷ — „ὅπως μοι, ὦ ἄνθρωπε, μὴ ἐρεῖς, ὅτι ἔστιν ^b
 τὰ δώδεκα δις ἕξ μὴδ' ὅτι τρεῖς τέτταρα μὴδ' ὅτι ἐξάκις δύο
 10 μὴδ' ὅτι τετράκις τρία· ὡς οὐκ ἀποδέξομαί σου, ἐὰν τοιαῦτα
 φλυαρῆς“ — δῆλον, οἶμαι, σοὶ ἦν ὅτι οὐδεὶς ἀποκρινοῖτο τῷ

οὕτως πυνθανομένῳ. ἀλλ' εἰ σοι εἶπεν· „ὦ Θρασύμαχε, πῶς
 λέγεις; μὴ ἀποκρίνωμαι ὧν προεῖπες μὴδέν; πότερον, ὦ θαυ-
 μάσιε, μὴδ' εἰ τούτων τι τυγχάνει ὄν, ἀλλ' ἕτερον εἶπω τι
^c τοῦ ἀληθοῦς; ἢ πῶς λέγεις;“ τί ἂν αὐτῷ εἶπες πρὸς ταῦτα; 15

Εἶπεν, ἔφη· ὡς δὴ ὅμοιον τοῦτο ἐκείνῳ.

Οὐδέν γε κωλύει, ἦν δ' ἐγώ· εἰ δ' οὖν καὶ μὴ ἔστιν ὅμοιον,
 φαίνεται δὲ τῷ ἐρωτηθέντι τοιοῦτον, ἤττόν τι αὐτὸν οἶει ἀπο-
 κρινεῖσθαι τὸ φαινόμενον ἑαυτῷ, ἐὰν τε ἡμεῖς ἀπαγορεύομεν
 ἐὰν τε μὴ; 20

Ἄλλο τι οὖν, ἔφη, καὶ σὺ οὕτω ποιήσεις; ὧν ἐγὼ ἀπέειπον,
 τούτων τι ἀποκρινεῖ;

Οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, ἦν δ' ἐγώ, εἰ μοι σκεψαμένῳ οὕτω
 δόξειεν.

^d Τί οὖν, ἔφη, ἂν ἐγὼ δεῖξω ἐτέραν ἀπόκρισιν παρὰ πάσας 25
 ταύτας περὶ δικαιοσύνης βελτίω τούτων; τί ἀξιότις πάθειν;

Τί ἄλλο, ἦν δ' ἐγώ, ἢ ὅπερ προσήκει πάσχειν τῷ μὴ εἰδότη;
 προσήκει δὲ που μαθεῖν παρὰ τοῦ εἰδότης· καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο
 ἀξιῶ παθεῖν.

Ἦδὺς γὰρ εἶ, ἔφη· ἀλλὰ πρὸς τῷ μαθεῖν καὶ ἀπότεισον 30
 ἀργύριον.

Οὐκοῦν ἐπειδάν μοι γένηται, εἶπον.

Ἄλλ' ἔστιν, ἔφη ὁ Γλαύκων. ἀλλ' ἔνεκα ἀργυρίου, ὦ Θρα-
 σύμαχε, λέγε· πάντες γὰρ ἡμεῖς Σωκράτει εἰσοίσομεν.

^e Πάνυ γε, οἶμαι, ἢ δ' ὅς, ἵνα Σωκράτης τὸ εἰωθὸς διαπρά- 35
 ξηται, αὐτὸς μὲν μὴ ἀποκρίνηται, ἄλλου δ' ἀποκρινομένου λαμ-
 βάνη λόγον καὶ ἐλέγχῃ.

Πῶς γὰρ ἂν, ἔφην ἐγώ, ὦ βέλτιστε, τίς ἀποκρίναιτο πρῶ-
 τον μὲν μὴ εἰδὼς μὴδὲ φάσκων εἰδέναι, ἔπειτα, εἰ τι καὶ οἶεται
 περὶ τούτων, ἀπειρημένον αὐτῷ εἶη, ὅπως μὴδὲν ἐρεῖ ὧν ἠγεῖ- 40
 ται, ὑπ' ἀνδρὸς οὐ φαύλου; ἀλλὰ σὲ δὴ μᾶλλον εἰκὸς λέγειν·

σὺ γὰρ δὴ φῆς εἰδέναι καὶ ἔχειν εἰπεῖν. μὴ οὖν ἄλλως ποιεῖ, ³³⁸
ἀλλὰ ἐμοὶ τε χαρίζου ἀποκρινόμενος καὶ μὴ φθονήσης καὶ
Γλαύκωνα τόνδε διδάξαι καὶ τοὺς ἄλλους.

XII. Εἰπόντος δέ μου ταῦτα ὃ τε Γλαύκων καὶ οἱ ἄλλοι
ἐδέοντο αὐτοῦ μὴ ἄλλως ποιεῖν· καὶ ὁ Θρασύμαχος φανερός
μὲν ἦν ἐπιθυμῶν εἰπεῖν, ἔν' εὐδοκίμησειεν, ἠγούμενος ἔχειν
ἀπόκρισιν παγκάλην· προσεποιεῖτο δὲ φιλονικεῖν πρὸς τὸ ἐμὲ
⁵ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον. τελευτῶν δὲ συνεχώρησεν, κἄπειτα·
Αὐτὴ δὴ, ἔφη, ἡ Σωκράτους σοφία, αὐτὸν μὲν μὴ ἐθέλειν δι-
δάσκειν, παρὰ δὲ τῶν ἄλλων περιμόντα μανθάνειν καὶ τούτων
μηδὲ χάριν ἀποδιδόναί.

Ὅτι μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, μανθάνω παρὰ τῶν ἄλλων, ἀληθῆ
¹⁰ εἶπες, ὦ Θρασύμαχε· ὅτι δὲ οὐ με φῆς χάριν ἐκτίνειν, ψεύδη.
ἐκτίνω γὰρ ὄσσην δύναμαι. δύναμαι δὲ ἐπαινεῖν μόνον· χρήματα
γὰρ οὐκ ἔχω. ὡς δὲ προθύμως τοῦτο δεῶ, ἐάν τις μοι δοκῆ
εὖ λέγειν, εὖ εἶση αὐτίκα δὴ μάλα, ἐπειδὴν ἀποκρίνη· οἶμαι
γὰρ σε εὖ ἐρεῖν.

¹⁵ Ἄκουε δὴ, ἦ δ' ὄς. φημί γὰρ ἐγὼ εἶναι τὸ δίκαιον οὐκ
ἄλλο τι ἢ τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον. ἀλλὰ τί οὐκ
ἐπαινεῖς; ἀλλ' οὐκ ἐθέλησεις.

Ἐὰν μάθω γε πρῶτον, ἔφη, τί λέγεις· νῦν γὰρ οὐπω οἶδα.
τὸ τοῦ κρείττονος φῆς συμφέρον δίκαιον εἶναι. καὶ τοῦτο,
²⁰ ὦ Θρασύμαχε, τί ποτε λέγεις; οὐ γὰρ που τό γε τοιόνδε φῆς·
εἰ Πουλυδάμας ἡμῶν κρείττων ὁ παγκρατιαστής καὶ αὐτῷ συμ-
φέρει τὰ βόεια κρέα πρὸς τὸ σῶμα, τοῦτο τὸ σιτίον εἶναι καὶ
ἡμῖν τοῖς ἥττοσιν ἐκείνου συμφέρον ἅμα καὶ δίκαιον. ^a

Βδελυρός γὰρ εἶ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ ταύτη ὑπολαμβά-
²⁵ νεις, ἢ ἂν κακουργήσας μάλιστα τὸν λόγον.

Οὐδαμῶς, ὦ ἄριστε, ἦν δ' ἐγὼ· ἀλλὰ σαφέστερον εἰπέ, τί
λέγεις.

Εἴτ' οὐκ οἶσθ', ἔφη, ὅτι τῶν πόλεων αἱ μὲν τυραννοῦνται,
αἱ δὲ δημοκρατοῦνται, αἱ δὲ ἀριστοκρατοῦνται;

Πῶς γὰρ οὐ;

Οὐκοῦν τοῦτο κρατεῖ ἐν ἐκάστη πόλει, τὸ ἄρχον;

Πάνυ γε.

^e Τίθεται δὲ γε τοὺς νόμους ἐκάστη ἢ ἀρχὴ πρὸς τὸ αὐτῆ
συμφέρον, δημοκρατία μὲν δημοκρατικούς, τυραννίς δὲ τυραν-
νικούς, καὶ αἱ ἄλλαι οὕτως· θέμεναι δὲ ἀπέφηναν τοῦτο δίκαιον ³⁵
τοῖς ἀρχομένοις εἶναι, τὸ σφίσι συμφέρον καὶ τὸν τούτου ἐκβαί-
νοντα κολάζουσιν ὡς παρανομοῦντά τε καὶ ἀδικοῦντα. τοῦτ'
οὖν ἐστίν, ὦ βέλτιστε, ὃ λέγω ἐν ἀπάσαις ταῖς πόλεσιν ταῦτον
³³⁹ εἶναι δίκαιον, τὸ τῆς καθεστηκυίας ἀρχῆς συμφέρον· αὐτὴ δὲ
που κρατεῖ, ὥστε συμβαίνει τῷ ὀρθῶς λογιζομένῳ πανταχοῦ ⁴⁰
εἶναι τὸ αὐτὸ δίκαιον, τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον.

Νῦν, ἦν δ' ἐγὼ, ἔμαθον ὃ λέγεις· εἰ δὲ ἀληθὲς ἢ μὴ, πει-
ράσομαι μαθεῖν. τὸ συμφέρον μὲν οὖν, ὦ Θρασύμαχε, καὶ σὺ
ἀπεκρίνω δίκαιον εἶναι — καίτοι ἔμοιγε ἀπηγόρευες ὅπως μὴ
τοῦτο ἀποκρивоίμην — πρόσσεστιν δὲ δὴ αὐτόθι τὸ „τοῦ κρείτ- ⁴⁵
τονος.“

^b Σμικρὰ γε ἴσως, ἔφη, προσθήκη.

Οὐπω δῆλον οὐδ' εἰ μεγάλη· ἀλλ' ὅτι μὲν τοῦτο σκεπτέον,
εἰ ἀληθῆ λέγεις, δῆλον. ἐπειδὴ γὰρ συμφέρον γέ τι εἶναι καὶ
ἐγὼ ὁμολογῶ τὸ δίκαιον, σὺ δὲ προστιθεῖς καὶ αὐτὸ φῆς εἶναι ⁵⁰
τὸ τοῦ κρείττονος, ἐγὼ δὲ ἄγνοῶ, σκεπτέον δὴ.

Σκόπει, ἔφη.

XIII. Ταῦτ' ἔσται, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ μοι εἰπέ· οὐ καὶ πείθε-
σθαί μέντοι τοῖς ἀρχουσιν δίκαιον φῆς εἶναι;

Ἐγώ γε.

^c Πότερον δὲ ἀναμάρτητοί εἰσιν οἱ ἀρχοντες ἐν ταῖς πόλεσιν
ἐκάσταις ἢ οἷοί τι καὶ ἀμαρτεῖν; ⁵

Πάντως που, ἔφη, οἷοί τι καὶ ἀμαρτεῖν.

Οὐκοῦν ἐπιχειροῦντες νόμους τιθέναι τοὺς μὲν ὀρθῶς τιθέασιν, τοὺς δὲ τινὰς οὐκ ὀρθῶς;

Οἴμαι ἔγωγε.

10 Τὸ δὲ ὀρθῶς ἄρα τὸ τὰ συμφέροντά ἐστι τιθεσθαι ἑαυτοῖς, τὸ δὲ μὴ ὀρθῶς ἀσύμφορα; ἢ πῶς λέγεις;

Οὕτως.

Ἄ δ' ἂν θῶνται, ποιητέον τοῖς ἀρχομένοις, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ δίκαιον;

15 Πῶς γὰρ οὐ;

Οὐ μόνον ἄρα δίκαιόν ἐστιν κατὰ τὸν σὸν λόγον τὸ τοῦ^a κρείττονος συμφέρον ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῦναντίον, τὸ μὴ συμφέρον.

Τί λέγεις σύ; ἔφη.

20 Ἄ σὺ λέγεις, ἔμοιγε δοκῶ σκοπῶμεν δὲ βέλτιον. οὐχ ὡμολόγηται τοὺς ἄρχοντας τοῖς ἀρχομένοις προστάττοντας ποιεῖν ἅττα ἐνίοτε διαμαρτάνειν τοῦ ἑαυτοῖς βελτίστου, ἃ δ' ἂν προστάττωσιν οἱ ἄρχοντες, δίκαιον εἶναι τοῖς ἀρχομένοις ποιεῖν; ταῦτ' οὐχ ὡμολόγηται;

25 Οἴμαι ἔγωγε, ἔφη.

Οἷου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὸ ἀσύμφορα ποιεῖν τοῖς^e ἄρχουσί τε καὶ κρείττοσι δίκαιον εἶναι ὡμολογήσθαι σοι, ὅταν οἱ μὲν ἄρχοντες ἄκοντες κακὰ αὐτοῖς προστάττωσιν, τοῖς δὲ δίκαιον εἶναι φῆς³⁰ ταῦτα ποιεῖν, ἃ ἐκείνοι προσέταξαν — ἄρα τότε, ὃ σοφώτατε Θρασύμαχε, οὐκ ἀναγκαῖον συμβαίνει αὐτὸ οὕτως, δίκαιον εἶναι ποιεῖν τοῦναντίον ἢ ὃ σὺ λέγεις; τὸ γὰρ τοῦ κρείττονος ἀσύμφορον δήπου προστάττεται τοῖς ἥττοσιν ποιεῖν.

Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ὃ Σώκρατες, ὃ Πολέμαρχος, σαφέστατά γε.³⁴⁰

35 Ἐὰν σύ γ', ἔφη, αὐτῷ μαρτυρήσης, ὃ Κλειτοφῶν ὑπολαβῶν.

Καὶ τί, ἔφη, δεῖται μάρτυρος; αὐτὸς γὰρ Θρασύμαχος ὁμολογεῖ τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐνίοτε ἑαυτοῖς κακὰ προστάττειν, τοῖς δὲ ἀρχομένοις δίκαιον εἶναι ταῦτα ποιεῖν.

Τὸ γὰρ τὰ κελευόμενα ποιεῖν, ὃ Πολέμαρχε, ὑπὸ τῶν ἀρχόντων δίκαιον εἶναι ἔθετο Θρασύμαχος.⁴⁰

Καὶ γὰρ τὸ τοῦ κρείττονος, ὃ Κλειτοφῶν, συμφέρον δίκαιον^b εἶναι ἔθετο. ταῦτα δὲ ἀμφοτέρωθεν θέμενος ὡμολόγησεν αὐτὸν ἐνίοτε τοὺς κρείττους τὰ αὐτοῖς ἀσύμφορα κελεύειν τοὺς ἥττους τε καὶ ἀρχομένους ποιεῖν. ἐκ δὲ τούτων τῶν ὁμολογιῶν οὐδὲν μᾶλλον τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον δίκαιον ἂν εἶη ἢ τὸ μὴ⁴⁵ συμφέρον.

Ἄλλ', ἔφη ὃ Κλειτοφῶν, τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ἔλεγεν ὃ ἡγούτο ὃ κρείττων αὐτῷ συμφέρειν· τοῦτο ποιητέον εἶναι τῷ ἥττονι, καὶ τὸ δίκαιον τοῦτο ἐτίθετο.

Ἄλλ' οὐχ οὕτως, ἢ δ' ὅς ὃ Πολέμαρχος, ἐλέγετο.⁵⁰

^c Οὐδὲν, ἦν δ' ἐγώ, ὃ Πολέμαρχε, διαφέρει, ἀλλ' εἰ νῦν οὕτω λέγει Θρασύμαχος, οὕτως αὐτοῦ ἀποδεχόμεθα.

XIV. Καὶ μοι εἰπέ, ὃ Θρασύμαχε· τοῦτο ἦν ὃ ἐβούλου λέγειν τὸ δίκαιον τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον δοκοῦν εἶναι τῷ κρείττονι, εἴαν τε συμφέρη εἴαν τε μὴ; οὕτω σε φῶμεν λέγειν;

Ἦμιστά γε, ἔφη· ἀλλὰ κρείττω με οἶε καλεῖν τὸν ἐξαμαρτάνοντα, ὅταν ἐξαμαρτάνῃ;⁵

^d Ἐγώ γε, εἶπον, ὄμην σε τοῦτο λέγειν, ὅτε τοὺς ἄρχοντας ὡμολόγεις οὐκ ἀναμαρτήτους εἶναι, ἀλλὰ τι καὶ ἐξαμαρτάνειν.

Συκοφάντης γὰρ εἰ, ἔφη, ὃ Σώκρατες, ἐν τοῖς λόγοις· ἐπεὶ αὐτίκα ἰατρὸν καλεῖς σὺ τὸν ἐξαμαρτάνοντα περὶ τοὺς κάμνον-¹⁰ τας κατ' αὐτὸ τοῦτο ὃ ἐξαμαρτάνει; ἢ λογιστικόν, ὅς ἂν ἐν λογισμῷ ἀμαρτάνῃ, τότε ὅταν ἀμαρτάνῃ, κατὰ ταύτην τὴν ἀμαρτίαν; ἀλλ', οἴμαι, λέγομεν τῷ ῥήματι οὕτως, ὅτι ὁ ἰατρὸς

ἐξήμαρτεν καὶ ὁ λογιστὴς ἐξήμαρτεν καὶ ὁ γραμματιστὴς· τὸ
 15 δ', οἶμαι, ἕκαστος τούτων, καθ' ὅσον τοῦτ' ἔστιν ὁ προσαγο-
 ρεύομεν αὐτόν, οὐδέποτε ἁμαρτάνει· ὥστε κατὰ τὸν ἀκριβῆ λό-
 γον, ἐπειδὴ καὶ σὺ ἀκριβολογῆ, οὐδεὶς τῶν δημιουργῶν ἁμαρ-
 τάνει. ἐπιλειπούσης γὰρ ἐπιστήμης ὁ ἁμαρτάνων ἁμαρτάνει, ἐν
 ᾧ οὐκ ἔστι δημιουργός· ὥστε δημιουργός ἢ σωφός ἢ ἄρχων
 20 οὐδεὶς ἁμαρτάνει τότε ὅταν ἄρχων ᾖ, ἀλλὰ πᾶς γ' ἂν εἴποι,
 ὅτι ὁ ἰατρός ἤμαρτεν καὶ ὁ ἄρχων ἤμαρτεν. τοιοῦτον οὖν δὴ
 σοὶ καὶ ἐμέ ὑπόλαβε νῦν δὴ ἀποκρίνεσθαι· τὸ δὲ ἀκριβέστατον
 ἐκεῖνο τυγχάνει ὄν, τὸν ἄρχοντα, καθ' ὅσον ἄρχων 341
 ἐστίν, μὴ ἁμαρτάνειν, μὴ ἁμαρτάνοντα δὲ τὸ αὐτῷ
 25 βέλτιστον τίθεσθαι, τοῦτο δὲ τῷ ἀρχομένῳ ποιη-
 τέον· ὥστε, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, δίκαιον λέγω τὸ τοῦ
 κρείττονος ποιεῖν συμφέρον.

XV. *Εἶπεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε· δοκῶ σοὶ συκο-
 φαντεῖν;*

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

*Οἶμαι γὰρ με ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν τοῖς λόγοις κακουργοῦντά σε
 5 ἐρέσθαι ὡς ἠρόμην;*

*Εὖ μὲν οὖν οἶδα, ἔφη· καὶ οὐδὲν γέ σοι πλέον ἔσται· οὔτε
 γὰρ ἂν με λάθοις κακουργῶν, οὔτε μὴ λαθῶν βιάσασθαι τῷ
 λόγῳ δύναιο.*

*Οὐδέ γ' ἂν ἐπιχειρήσαιμι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ μακάριε. ἀλλ' ἵνα
 10 μὴ αὐθις ἡμῖν τοιοῦτον ἐγγένηται, διόρισαι, ποτέρως λέγεις τὸν
 ἄρχοντά τε καὶ τὸν κρείττονα, τὸν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἢ τὸν ἀκρι-
 βεῖ λόγῳ, ὃν νῦν δὴ ἔλεγες, οὗ τὸ συμφέρον κρείττονος ὄντος
 δίκαιον ἔσται τῷ ἥττονι ποιεῖν.*

*Τὸν τῷ ἀκριβεστάτῳ, ἔφη, λόγῳ ἄρχοντα ὄντα. πρὸς ταῦτα
 15 κακούργει καὶ συκοφάντει, εἴ τι δύνασαι — οὐδὲν σου παρίε-
 μαι — ἀλλ' οὐ μὴ οἶός τ' ἦς.*

ο *Οἶμαι γὰρ ἂν με, εἶπον, οὔτω μανῆναι, ὥστε ξυρεῖν ἐπιχειρεῖν
 λέοντα καὶ συκοφαντεῖν Θρασύμαχον;*

Νῦν γοῦν, ἔφη, ἐπεχείρησας, οὐδὲν ὄν καὶ ταῦτα.

*Ἄδην, ἦν δ' ἐγώ, τῶν τοιούτων. ἀλλ' εἰπέ μοι· ὁ τῷ ἀκρι- 20
 βεῖ λόγῳ ἰατρός, ὃν ἄρτι ἔλεγες, πότερον χρηματιστὴς ἔστιν
 ἢ τῶν καμνόντων θεραπευτῆς; καὶ λέγε τὸν τῷ ὄντι ἰατρὸν
 ὄντα.*

Τῶν καμνόντων, ἔφη, θεραπευτῆς.

*Τί δὲ κυβερνήτης; ὁ ὀρθῶς κυβερνήτης ναυτῶν ἄρχων ἔστιν 25
 ἢ ναύτης;*

d *Ναυτῶν ἄρχων.*

*Οὐδέν, οἶμαι, τοῦτο ὑπολογιστέον, ὅτι πλεῖ ἐν τῇ νηϊ, οὐδ'
 ἔστιν κλητέος ναύτης· οὐ γὰρ κατὰ τὸ πλεῖν κυβερνήτης κα-
 λεῖται, ἀλλὰ κατὰ τὴν τέχνην καὶ τὴν τῶν ναυτῶν ἀρχήν. 30*

Ἀληθῆ, ἔφη.

Οὐκοῦν ἐκάστῳ τούτων ἔστιν τι συμφέρον;

Πάνυ γε.

*Οὐ καὶ ἡ τέχνη, ἦν δ' ἐγώ, ἐπὶ τούτῳ πέφυκεν, ἐπὶ τῷ τὸ
 συμφέρον ἐκάστῳ ζητεῖν τε καὶ ἐκπορίζειν; 35*

Ἐπὶ τούτῳ, ἔφη.

*Ἄρ' οὖν καὶ ἐκάστη τῶν τεχνῶν ἔστιν τι συμφέρον ἄλλο
 ἢ ὅ τι μάλιστα τελέαν εἶναι;*

ο *Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς;*

*Ὡσπερ, ἔφη, ἐγώ, εἴ με ἔροιο, εἴ ἐξαρκεῖ σώματι εἶναι σώ- 40
 ματι ἢ προσδεῖται τινος, εἶπομι' ἂν ὅτι „Παντάσασιν μὲν οὖν
 προσδεῖται. διὰ ταῦτα καὶ ἡ τέχνη ἔστιν ἡ ἰατρικὴ νῦν ἠόρη-
 μένη, ὅτι σῶμά ἐστιν πονηρὸν καὶ οὐκ ἐξαρκεῖ αὐτῷ τοιοῦτον
 εἶναι. τούτῳ οὖν ὅπως ἐκπορίζῃ τὰ συμφέροντα, ἐπὶ τούτῳ
 παρεσκευάσθη ἡ τέχνη.“ ἢ ὀρθῶς σοὶ δοκῶ, ἔφη, ἂν εἰπεῖν 45
 οὔτω λέγων, ἢ οὐ;*

Ἐπιπέδῳ, ἔφη.

342

Τί δέ δή; αὐτὴ ἡ ἰατρικὴ ἐστὶν πονηρά, ἢ ἄλλη τις τέχνη ἐσθ' ὃ τι προσδεῖται τινος ἀρετῆς — ὡσπερ ὀφθαλμοὶ ὄψεως 50 καὶ ὠτα ἀκοῆς καὶ διὰ ταῦτα ἐπ' αὐτοῖς δεῖ τινὸς τέχνης τῆς τὸ συμφέρον εἰς ταῦτα σκευομένης τε καὶ ἐκποριζούσης — ἄρα καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τέχνῃ ἔνι τις πονηρία, καὶ δεῖ ἐκάστη τέχνη ἄλλης τέχνης, ἣτις αὐτῇ τὸ συμφέρον σκέπεται, καὶ τῇ σκοπουμένη ἐτέρας αὐ τοιαύτης καὶ τοῦτ' ἔστιν ἀπέραντον; ἢ αὐτῇ 55 αὐτῇ τὸ συμφέρον σκέπεται; ἢ οὔτε αὐτῆς οὔτε ἄλλης προσδεῖται ἐπὶ τὴν αὐτῆς πονηρίαν τὸ συμφέρον σκοπεῖν· οὔτε γὰρ πονηρία οὔτε ἀμαρτία οὐδεμία οὐδεμιᾶ τέχνη πάρεστιν, οὐδὲ προσήκει τέχνῃ ἄλλῳ τὸ συμφέρον ζητεῖν ἢ ἐκείνῳ οὗ τέχνη ἐστίν, αὐτῇ δὲ ἀβλαβῆς καὶ ἀκέραιός ἐστὶν ὀρθὴ οὔσα, ἕωσπερ ἂν 60 ἢ ἐκάστη ἀκριβῆς ὅλη ἥπερ ἐστίν; καὶ σκόπει ἐκείνῳ τῷ ἀκριβεῖ λόγῳ· οὕτως ἢ ἄλλως ἔχει;

Οὕτως, ἔφη, φαίνεται.

Οὐκ ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ἰατρικὴ ἰατρικῇ τὸ συμφέρον σκοπεῖ ἀλλὰ σώματι.

65 Ναι, ἔφη.

Οὐδὲ ἵππικὴ ἵππικῇ ἀλλ' ἵπποις· οὐδὲ ἄλλη τέχνη οὐδεμία ἐαυτῇ — οὐδὲ γὰρ προσδεῖται — ἀλλ' ἐκείνῳ οὗ τέχνη ἐστίν.

Φαίνεται, ἔφη, οὕτως.

Ἄλλὰ μὴν, ὦ Θρασύμαχε, ἄρχουσί γε αἱ τέχναι καὶ κρατοῦ- 70 σιν ἐκείνου, οὐπὲρ εἰσιν τέχναι.

Συνεχώρησεν ἐνταῦθα καὶ μάλα μόγις.

Οὐκ ἄρα ἐπιστήμη γε οὐδεμία τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον σκοπεῖ οὐδ' ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἥττονός τε καὶ ἀρχομένου ὑπὸ ἐαυτῆς.

75 Συνωμολόγησε μὲν καὶ ταῦτα τελευτῶν, ἐπεχείρει δὲ περὶ αὐτὰ μάχεσθαι· ἐπειδὴ δὲ ὠμολόγησεν· Ἄλλο τι οὖν, ἦν δ' ἐγώ,

οὐδὲ ἰατρὸς οὐδεὶς, καθ' ὅσον ἰατρὸς, τὸ τῷ ἰατρῷ συμφέρον σκοπεῖ οὐδ' ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τῷ κάμνοντι; ὠμολόγηται γὰρ ὁ ἀκριβῆς ἰατρὸς σωμάτων εἶναι ἄρχων ἀλλ' οὐ χρηματιστής. ἢ οὐχ ὠμολόγηται; 80

Συνέφη.

Οὐκοῦν καὶ ὁ κυβερνήτης ὁ ἀκριβῆς ναυτῶν εἶναι ἄρχων ἀλλ' οὐ ναύτης;

• ὠμολόγηται.

Οὐκ ἄρα ὁ γε τοιοῦτος κυβερνήτης τε καὶ ἄρχων τὸ τῷ 85 κυβερνήτῃ συμφέρον σκέπεται τε καὶ προστάξει, ἀλλὰ τὸ τῷ ναύτῃ τε καὶ ἀρχομένῳ.

Συνέφησε μόγις.

Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς ἐν οὐδεμιᾶ ἀρχῇ, καθ' ὅσον ἄρχων ἐστίν, τὸ αὐτῷ συμ- 90 φέρον σκοπεῖ οὐδ' ἐπιτάττει, ἀλλὰ τὸ τῷ ἀρχομένῳ καὶ ᾧ ἂν αὐτὸς δημοουρή, καὶ πρὸς ἐκεῖνο βλέπων καὶ τὸ ἐκείνῳ συμφέρον καὶ πρέπον καὶ λέγει ἢ λέγει καὶ ποιεῖ ἢ ποιεῖ ἅπαντα.

343 XVI. Ἐπειδὴ οὖν ἐνταῦθα ἤμεν τοῦ λόγου καὶ πᾶσι καταφανὲς ἦν, ὅτι ὁ τοῦ δικαίου λόγος εἰς τοῦναντίον περιειστήκει, ὁ Θρασύμαχος ἀντι τοῦ ἀποκρίνεσθαι, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τίτθῃ σοι ἔστιν;

Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ· οὐκ ἀποκρίνεσθαι χρῆν μᾶλλον ἢ τοιαῦτα 5 ἐρωτᾶν;

Ἐπιπέδῳ, ἔφη, κορυζῶντα περιορᾷ καὶ οὐκ ἀπομύττει δεόμενον, ὅς γε αὐτῇ οὐδὲ πρόβατα οὐδὲ ποιμένα γιννώσκεις.

Ἐπιπέδῳ, ἔφη, ὅτι δὴ τί μάλιστα; ἦν δ' ἐγώ.

• Ἐπιπέδῳ, ἔφη, ὅτι οἶε τοὺς ποιμένας ἢ τοὺς βουκόλους τὸ τῶν προβά- 10 των ἢ τὸ τῶν βοῶν ἀγαθὸν σκοπεῖν καὶ παχύνειν αὐτοὺς καὶ θεραπεύειν πρὸς ἄλλο τι βλέποντας ἢ τὸ τῶν δεσποτῶν ἀγα-

θόν και τὸ αὐτῶν, και δὴ και τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντας, οἷ ὡς ἀληθῶς ἄρχουσιν, ἄλλως πως ἡγῆ διακεῖσθαι πρὸς τοὺς
 15 ἄρχομένους ἢ ὡσπερ ἂν τις πρὸς πρόβατα διατεθείη, και ἄλλο τι σκοπεῖν αὐτοὺς διὰ νυκτὸς και ἡμέρας ἢ τοῦτο, ὅθεν αὐτοὶ ὠφελήσονται. και οὕτω πόρρω εἶ περί τε τοῦ δικαίου και δι-
 καιοσύνης και ἀδίκου τε και ἀδικίας, ὥστε ἀγνοεῖς, ὅτι ἢ μὲν δικαιοσύνη και τὸ δίκαιον ἀλλότριον ἀγαθὸν τῷ ὄντι, τοῦ κρείτ-
 20 τονός τε και ἄρχοντος συμφέρον, οἰκεία δὲ τοῦ πειδομένου τε και ὑπηρετοῦντος βλάβη, ἢ δὲ ἀδικία τούναντιον, και ἄρχει τῶν ὡς ἀληθῶς εὐηθικῶν τε και δικαίων, οἱ δ' ἄρχόμενοι ποιοῦσιν τὸ ἐκείνου συμφέρον κρείττονος ὄντος, και εὐδαίμονα ἐκείνον ποιοῦσιν ὑπηρετοῦντες αὐτῷ, ἑαυτοὺς δὲ οὐδ' ὀπωσιστοῦν. σκο-
 25 πείσθαι δέ, ὧ εὐηθέστατε Σώκρατες, οὕτωσι χρῆ, ὅτι δίκαιος ἀνὴρ ἀδίκου πανταχοῦ ἔλαττον ἔχει. πρῶτον μὲν ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, ὅπου ἂν ὁ τοιοῦτος τῷ τοιούτῳ κοινω-
 νήσῃ, οὐδαμοῦ ἂν εὖροις ἐν τῇ διαλύσει τῆς κοινωνίας πλεον ἔχοντα τὸν δίκαιον τοῦ ἀδίκου ἀλλ' ἔλαττον· ἔπειτα ἐν τοῖς
 30 πρὸς τὴν πόλιν, ὅταν τέ τινες εἰσφοραὶ ὦσιν, ὁ μὲν δίκαιος ἀπὸ τῶν ἴσων πλεον εἰσφέρει, ὁ δ' ἔλαττον, ὅταν τε λήψεις, ὁ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ πολλὰ κερδαίνει. και γὰρ ὅταν ἀρχὴν τινα ἄρχῃ ἐκάτερος, τῷ μὲν δικαίῳ ὑπάρχει, και εἰ μηδεμίαν ἄλλη ζημίαν, τὰ γε οἰκείαν δι' ἀμέλειαν μοχθηροτέρως ἔχειν, ἐκ δὲ τοῦ
 35 δημοσίου μηδὲν ὠφελείσθαι διὰ τὸ δίκαιον εἶναι, πρὸς δὲ τούτοις ἀπέχθασθαι τοῖς τε οἰκείοις και τοῖς γνωρίμοις, ὅταν μηδὲν ἐθέλῃ αὐτοῖς ὑπηρετεῖν παρὰ τὸ δίκαιον· τῷ δὲ ἀδίκῳ 344 πάντα τούτων τάναντία ὑπάρχει. λέγω γὰρ ὄνπερ νυνδὴ ἔλεγον, τὸν μεγάλα δυνάμενον πλεονεκτεῖν. τοῦτον οὖν σκόπει, εἴπερ βούλει κρῖνειν, ὅσῳ μᾶλλον συμφέροι ἰδίᾳ αὐτῷ ἀδικον εἶναι ἢ τὸ δίκαιον. πάντων δὲ ὄψατα μαθήσῃ, ἐὰν ἐπὶ τὴν τελεωτάτην ἀδικίαν ἔλθῃς, ἢ τὸν μὲν ἀδικήσαντα εὐδαιμονέστα-

τον ποιεῖ, τοὺς δὲ ἀδικηθέντας και ἀδικῆσαι οὐκ ἂν ἐθέλοντας ἀθλιωτάτους. ἔστιν δὲ τοῦτο τυραννίς, ἢ οὐ κατὰ σμικρὸν τάλ-
 45 λότρια και λάθρα και βία ἀφαιρεῖται, και ἱερά και ὅσια και ἴδια 5
 και δημόσια, ἀλλὰ συλλήβδην· ὦν ἐφ' ἐκάστῳ μέρει ὅταν τις ἀδικήσας μὴ λάθῃ, ζημιούται τε και ὄνειδῃ ἔχει τὰ μέγιστα — και γὰρ ἱερόσυλοι και ἀνδραποδισταὶ και τοιχωρῶχοὶ και ἀποστερηταὶ και κλέπται οἱ κατὰ μέρη ἀδικοῦντες τῶν τοιούτων κακουργημάτων καλοῦνται — ἐπειδὴν δὲ τις πρὸς τοῖς τῶν 50 πολιτῶν χρήμασιν και αὐτοὺς ἀνδραποδισάμενος δουλώσῃται, ἀντὶ τούτων τῶν αἰσχυρῶν ὀνομάτων εὐδαίμονες και μακάριοι κέκληνται οὐ μόνον ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀλλὰ και ὑπὸ τῶν ἄλλων, ὅσοι ἂν πύθωνται αὐτὸν τὴν ὄλην ἀδικίαν ἡδικηκότα· οὐ γὰρ τὸ ποιεῖν τὰ ἄδिका ἀλλὰ τὸ πάσχειν φοβούμενοι ὄνειδίζου-
 55 σιν οἱ ὄνειδίζοντες τὴν ἀδικίαν. οὕτως, ὧ Σώκρατες, και ἰσχυρότερον και ἐλευθεριώτερον και δεσποτικώτερον ἀδικία δικαιοσύνης ἐστὶν ἰκανῶς γυγνομένη, και ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἔλεγον, τὸ μὲν τοῦ κρείττονος συμφέρον τὸ δίκαιον τυγχάνει ὄν, τὸ δ' ἀδικον ἑαυτῷ λυσιτελοῦν τε και συμφέρον. 60

XVII. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Θρασύμαχος ἐν νῷ εἶχεν ἀπιέναι, ὡσπερ βαλανεύς ἡμῶν καταπλήσας κατὰ τῶν ὄτων ἀθρόον και πολὺν τὸν λόγον. οὐ μὴν εἶασάν γε αὐτὸν οἱ παρόντες, ἀλλ' ἠνάγκασαν ὑπομείναι τε και παρασχεῖν τῶν εἰρημένων λόγον· και δὴ ἔγωγε και αὐτὸς πάνυ ἐδεόμην τε και εἶπον· 5

ἜΩ δαιμόνιε Θρασύμαχε, οἷον ἐμβαλὼν λόγον ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι, πρὶν διδάξαι ἰκανῶς ἢ μαθεῖν, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως 6
 ἔχει; ἢ σμικρὸν οἷε ἐπιχειρεῖν προᾶγμα διορίζεσθαι βίου διαγωγὴν, ἢ ἂν διαγόμενος ἕκαστος ἡμῶν λυσιτελεστάτην ζωὴν ζῆ; Ἐγὼ γὰρ οἶμαι, ἔφη ὁ Θρασύμαχος, τουτὶ ἄλλως ἔχειν; 10 Ἔοικας, ἦν δ' ἐγώ, ἦτοι ἡμῶν γε οὐδὲν κήδεσθαι, οὐδέ τι φροντίζειν, εἴτε χεῖρον εἴτε βέλτιον βιωσόμεθα ἀγνοοῦντες ὁ σὺ

φῆς εἰδέναί. ἀλλ', ὠγαθέ, προθυμοῦ καὶ ἡμῶν ἐνδείξασθαι —
οὗτοι κακῶς σοι κείσεται, ὅτι ἂν ἡμᾶς τοσοῦδε ὄντας εὐεργε- 345
15 τήσης — ἐγὼ γὰρ δὴ σοι λέγω τό γ' ἐμόν, ὅτι οὐ πείθομαι
οὐδ' οἶμαι ἀδικίαν δικαιοσύνης κερδαλεώτερον εἶναι, οὐδ' ἐάν
ἐᾷ τις αὐτήν καὶ μὴ διακωλύη πράττειν ἃ βούλεται· ἀλλ',
ὠγαθέ, ἔστω μὲν ἀδικος, δυνάσθω δὲ ἀδικεῖν ἢ τῷ λανθάνειν
ἢ τῷ διαμάχεσθαι, ὅμως ἐμέ γε οὐ πείθει ὡς ἔστι τῆς δικαιο-
20 σύνης κερδαλεώτερον. ταῦτ' οὖν καὶ ἕτερος ἴσως τις ἡμῶν πέ-
πονθεν, οὐ μόνος ἐγώ. πείσον οὖν, ὦ μακάριε, ἱκανῶς ἡμᾶς,
ὅτι οὐκ ὀρθῶς βουλευόμεθα δικαιοσύνην ἀδικίας περὶ πλείονος
ποιούμενοι.

Καὶ πῶς, ἔφη, σὲ πείσω; εἰ γὰρ οἷς νυνδὴ ἔλεγον μὴ πέ-
25 πεισαι, τί σοι ἔτι ποιήσω; ἢ εἰς τὴν ψυχὴν φέρων ἐνθῶ τὸν
λόγον;

Μὰ Δί', ἦν δ' ἐγώ, μὴ σύ γε· ἀλλὰ πρῶτον μὲν, ἃ ἂν εἴ-
πησ, ἔμμενε τούτοις, ἢ ἐάν μετατιθῆ, φανερωῶς μετατίθεσο καὶ
ἡμᾶς μὴ ἔξαπάτα. νῦν δὲ ὀρθῶς, ὦ Θρασύμαχε — ἔτι γὰρ τὰ
30 ἔμπροσθεν ἐπισκεψόμεθα — ὅτι τὸν ὡς ἀληθῶς ἰατρὸν τὸ
πρῶτον ὀριζόμενος τὸν ὡς ἀληθῶς ποιμένα οὐκέτι ᾧον δεῖν
ὑστερον ἀκριβῶς φυλάξαι, ἀλλὰ παινῆναι οἷε αὐτὸν τὰ πρόβατα,
καθ' ὅσον ποιμὴν ἐστίν, οὐ πρὸς τὸ τῶν προβάτων βέλτιστον
βλέποντα, ἀλλ', ὥσπερ δαιτυμόνα τινὰ καὶ μέλλοντα ἐστίασε-
35 σθαι, πρὸς τὴν εὐωχίαν, ἢ αὖ πρὸς τὸ ἀποδόσθαι, ὥσπερ χρη-
ματιστὴν ἀλλ' οὐ ποιμένα. τῇ δὲ ποιμενικῇ οὐ δήπου ἄλλου
του μέλει ἢ, ἐφ' ᾧ τέτακται, ὅπως τούτῳ τὸ βέλτιστον ἐκ-
ποριεῖ· ἐπεὶ τὰ γε αὐτῆς, ὥστ' εἶναι βελτίστη, ἱκανῶς δήπου
ἐκπεπόρισται, ἕως γ' ἂν μηδὲν ἐνδέη τοῦ ποιμενικῆ εἶναι· οὕτω
40 δὲ ᾧμην ἔγωγε νυνδὴ ἀναγκαῖον εἶναι ἡμῶν ὁμολογεῖν, πᾶσαν
ἀρχὴν, καθ' ὅσον ἀρχή, μηδενὶ ἄλλῳ τὸ βέλτιστον σκοπεῖσθαι
ἢ ἐκείνῳ τῷ ἀρχομένῳ τε καὶ θεραπευομένῳ, ἐν τε πολιτικῇ

καὶ ἰδιωτικῇ ἀρχῇ. σὺ δὲ τοὺς ἄρχοντας ἐν ταῖς πόλε-
σιν, τοὺς ἀληθῶς ἄρχοντας, ἐκόντας οἷε ἀρχεῖν;

Μὰ Δί' οὐκ, ἔφη, ἀλλ' εὖ οἶδα.

XVIII. Τί δέ; ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, τὰς ἄλλας ἀρχὰς
οὐκ ἔννοεῖς ὅτι οὐδεὶς ἐθέλει ἀρχεῖν ἐκόν, ἀλλὰ μισθὸν αἰτου-
σιν, ὡς οὐχὶ αὐτοῖσιν ὠφελίαν ἐσομένην ἐκ τοῦ ἀρχεῖν ἀλλὰ
346 τοῖς ἀρχομένοις; ἐπεὶ τοσόνδε εἰπέ· οὐχὶ ἐκάστην μέντοι φάμεν
ἐκάστοτε τῶν τεχνῶν τούτῳ ἕτεραν εἶναι, τῷ ἕτεραν τὴν δύ-
5 ναμιν ἔχειν; καί, ὦ μακάριε, μὴ παρὰ δόξαν ἀποκρίνου, ἵνα τι
καὶ περαίνωμεν.

Ἄλλὰ τούτῳ, ἔφη, ἕτερα.

Οὐκοῦν καὶ ὠφελίαν ἐκάστη ἰδίαν τινὰ ἡμῶν παρέχεται, ἀλλ'
οὐ κοινήν, οἷον ἰατρικὴ μὲν ὑγίειαν, κυβερνητικὴ δὲ σωτηρίαν 10
ἐν τῷ πλεῖν, καὶ αἱ ἄλλαι οὕτω;

Πάνυ γε.

Οὐκοῦν καὶ μισθωτικὴ μισθόν; αὕτη γὰρ αὐτῆς ἡ δύναμις·
b ἢ τὴν ἰατρικὴν σὺ καὶ τὴν κυβερνητικὴν τὴν αὐτὴν καλεῖς;
ἢ ἐάνπερ βούλη ἀκριβῶς διορίζειν, ὥσπερ ὑπέθου, οὐδέν τι 15
μᾶλλον, ἐάν τις κυβερνῶν ὑγιῆς γίγνηται διὰ τὸ συμφέρον
αὐτῷ πλεῖν ἐν τῇ θαλάττῃ, ἔνεα τούτου καλεῖς μᾶλλον αὐτὴν
ἰατρικὴν;

Οὐ δῆτα, ἔφη.

Οὐδέ γ', οἶμαι, τὴν μισθωτικὴν, ἐάν ὑγιαίνῃ τις μισθαρονῶν.

Οὐ δῆτα.

Τί δέ; τὴν ἰατρικὴν μισθαρονητικὴν, ἐάν ἰόμενός τις μι-
σθαρονῆ;

c Οὐκ, ἔφη.

Οὐκοῦν τὴν γε ὠφελίαν ἐκάστης τῆς τέχνης ἰδίαν ὁμολογή- 25
σαμεν εἶναι;

Ἔστω, ἔφη.

Ἦντινα ἄρα ὠφελίαν κοινῇ ὠφελούνται πάντες οἱ δημιουργοί, δῆλον ὅτι κοινῇ τινὶ τῷ αὐτῷ προσχρώμενοι ἀπ' ἐκείνου ὠφελούνται.

Ἔοικεν, ἔφη.

Φαμέν δέ γε τὸ μισθὸν ἀρνημένους ὠφελεῖσθαι τοὺς δημιουργοὺς ἀπὸ τοῦ προσχρῆσθαι τῇ μισθωτικῇ τέχνῃ γίνεσθαι αὐτοῖς.

35 Συνέφη μόγισ.

Οὐκ ἄρα ἀπὸ τῆς αὐτοῦ τέχνης ἐκάστῳ αὕτη ἡ ὠφελία ἔστιν, ἢ τοῦ μισθοῦ λήψις, ἀλλ', εἰ δεῖ ἀκριβῶς σκοπεῖσθαι, ἢ μὲν ἰατρικὴ ὑγίειαν ποιεῖ, ἢ δὲ μισθαρχητικὴ μισθόν, καὶ ἢ μὲν οἰκοδομικὴ οἰκίαν, ἢ δὲ μισθαρχητικὴ αὐτῇ ἐπομένῃ μισθόν, καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι οὕτως τὸ αὐτῆς ἐκάστη ἔργον ἐργάζεται καὶ ὠφελεῖ ἐκείνο, ἐφ' ᾧ τέτακται. ἐὰν δὲ μὴ μισθὸς αὐτῇ προσγίγνηται, ἔσθ' ὃ τι ὠφελεῖται ὁ δημιουργὸς ἀπὸ τῆς τέχνης;

Οὐ φαίνεται, ἔφη.

Ἄρ' οὖν οὐδ' ὠφελεῖ τότε, ὅταν προῖκα ἐργάζεται;

45 Οἶμαι ἔγωγε.

Οὐκοῦν, ὦ Θρασύμαχε, τοῦτο ἤδη δῆλον, ὅτι οὐδεμίαν τέχνην οὐδὲ ἀρχὴν τὸ αὐτῇ ὠφελίμον παρασκευάζει, ἀλλ', ὅπερ πάσαι ἐλέγομεν, τὸ τῷ ἀρχομένῳ καὶ παρασκευάζει καὶ ἐπιτάττει, τὸ ἐκείνου συμφέρον ἤττονος ὄντος σκοποῦσα, ἀλλ' οὐ τὸ τοῦ κρείττονος. διὰ δὴ ταῦτα ἔγωγε, ὦ φίλε Θρασύμαχε, καὶ ἄρτι ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἐκόντα ἄρχεῖν καὶ τὰ ἀλλότρια κακὰ μεταχειρίζεσθαι ἀνορθοῦντα, ἀλλὰ μισθὸν αἰτεῖν, ὅτι ὁ μέλλων καλῶς τῇ τέχνῃ πράξειν οὐδέποτε αὐτῷ τὸ βέλτιστον πράττει οὐδ' ἐπιτάττει κατὰ τὴν τέχνην ἐπιτάττων, ἀλλὰ τῷ ἀρχομένῳ. ὦν δὲ ἔνεκα, ὡς ἔοικε, μισθὸν δεῖν ὑπάρχειν τοῖς μέλλουσιν ἐθελήσειν ἄρχεῖν, ἢ ἀργύριον ἢ τιμὴν, ἢ ζημίαν, ἐὰν μὴ ἄρχῃ.

XIX. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ἔφη ὁ Γλαῦκων. τοὺς μὲν γὰρ δύο μισθοὺς γινώσκω, τὴν δὲ ζημίαν ἤντινα λέγεις καὶ ὡς ἐν μισθοῦ μέρει εἰρηκας, οὐ συνήκα.

Τὸν τῶν βελτίστων ἄρα μισθόν, ἔφη, οὐ συνειῖς, δι' ὃν ἀρχουσιν οἱ ἐπιεικέστατοι, ὅταν ἐθέλωσιν ἄρχεῖν. ἢ οὐκ οἶσθα, ὅτι τὸ φιλότιμόν τε καὶ φιλόργυρον εἶναι ὄνειδος λέγεται τε καὶ ἔστιν;

Ἔγωγε, ἔφη.

Διὰ ταῦτα τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, οὔτε χρημάτων ἔνεκα ἐθέλουσιν ἄρχεῖν οἱ ἀγαθοὶ οὔτε τιμῆς· οὔτε γὰρ φανερῶς πραττόμενοι τῆς ἀρχῆς ἔνεκα μισθὸν μισθωτοὶ βούλονται κεκλήσθαι, οὔτε λάθρα αὐτοὶ ἐκ τῆς ἀρχῆς λαμβάνοντες κλέπται. οὐδ' αὖ τιμῆς ἔνεκα· οὐ γὰρ εἰσι φιλότιμοι. δεῖ δὴ αὐτοῖς ἀνάγκην προσεῖναι καὶ ζημίαν, εἰ μέλλουσιν ἐθέλειν ἄρχεῖν — ὅθεν κινδυνεύει τὸ ἐκόντα ἐπὶ τὸ ἄρχεῖν ἵνα ἄλλα μὴ ἀνάγκην περιμένειν αἰσχρὸν νενομίσθαι — τῆς δὲ ζημίας μεγίστη τὸ ὑπὸ πονηροτέρου ἄρχεσθαι, ἐὰν μὴ αὐτὸς ἐθέλῃ ἄρχεῖν· ἦν δεισαντές μοι φαίνονται ἄρχεῖν, ὅταν ἄρχωσιν, οἱ ἐπιεικεῖς, καὶ τότε ἔρχονται ἐπὶ τὸ ἄρχεῖν, οὐκ ὡς ἐπ' ἀγαθόν τι ἰόντες οὐδ' ὡς εὐπαθήσοντες ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἀναγκαῖον καὶ οὐκ ἔχοντες ἐαντῶν βελτίστων ἐπιτρέψαι οὐδὲ ὁμοίους. ἐπεὶ κινδυνεύει, πόλις ἀνδρῶν ἀγαθῶν εἰ γένοιτο, περιμάχητον ἂν εἶναι τὸ μὴ ἄρχεῖν, ὡς περὶ νῦν τὸ ἄρχεῖν, καὶ ἐνταῦθ' ἂν καταφανὲς γενέσθαι, ὅτι τῷ ὄντι ἀληθινὸς ἄρχων οὐ πέφυκε τὸ αὐτῷ συμφέρον σκοπεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ τῷ ἀρχομένῳ· ὥστε πᾶς ἂν ὁ γινώσκων τὸ ὠφελεῖσθαι μᾶλλον ἔλοιτο ὑπ' ἄλλον ἢ ἄλλον ὠφελῶν πράγματα ἔχειν. τοῦτο μὲν οὖν ἔγωγε οὐδαμῆ συχωρῶ Θρασυμάχῳ, ὡς τὸ δίκαιόν ἐστιν τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν δὴ καὶ εἰς αὐθις σκεψόμεθα· πολὺ δέ μοι δοκεῖ μείζον εἶναι, ὃ νῦν 30

λέγει Θρασύμαχος, τὸν τοῦ ἀδίκου βίον φάσκων εἶναι κρείττω ἢ τὸν τοῦ δικαίου. σὺ οὖν ποτέρως, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Γλαῦκον, αἰρῆ καὶ πότερον ἀληθεστέως δοκεῖ σοι λέγεσθαι;

35 Τὸν τοῦ δικαίου ἔγωγ', ἔφη, λυσιτελέστερον βίον εἶναι.

Ἦκουσας, ἦν δ' ἐγώ, ὅσα ἄσπι Θρασύμαχος ἀγαθὰ διήλθεν 348 τῷ τοῦ ἀδίκου;

Ἦκουσα, ἔφη, ἀλλ' οὐ πείθωμαι.

Βούλει οὖν αὐτὸν πείθωμεν, ἂν δυνώμεθα πη ἐξευρεῖν, ὡς 40 οὐκ ἀληθῆ λέγει;

Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι; ἦ δ' ὅς.

Ἄν μὲν τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, ἀντικατατείναντες λέγωμεν αὐτῷ λόγον παρὰ λόγον, ὅσα αὐτὸ ἀγαθὰ ἔχει τὸ δίκαιον εἶναι, καὶ ἀθις οὗτος, καὶ ἄλλον ἡμεῖς, ἀριθμεῖν δεήσει τάγαθὰ καὶ μετρεῖν, 45 ὅσα ἐκάτεροι ἐν ἐκατέρῳ λέγομεν, καὶ ἤδη δικαστῶν τινῶν τῶν διακρινούντων δεησόμεθα· ἂν δὲ ὥσπερ ἄσπι ἀνομολογούμενοι πρὸς ἀλλήλους σκοπῶμεν, ἅμα αὐτοὶ τε δικασταὶ καὶ ῥήτορες ἐσόμεθα.

Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

Ὅποτέρως οὖν σοι, ἦν δ' ἐγώ, ἀρέσκει;

50 Οὕτως, ἔφη.

XX. Ἴδι δὴ, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, ἀπόκριται ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς· τὴν τελείαν ἀδικίαν τελείας οὔσης δικαιοσύνης λυσιτελεστέραν φῆς εἶναι;

Πάνυ μὲν οὖν καὶ φημί, ἔφη, καὶ δι' ἃ, εἴρηκα.

5 Φέρε δὴ τὸ τοιόνδε περὶ αὐτῶν πῶς λέγεις; τὸ μὲν που ἀρετὴν αὐτοῖν καλεῖς, τὸ δὲ κακίαν;

Πῶς γὰρ οὐ;

Οὐκοῦν τὴν μὲν δικαιοσύνην ἀρετὴν, τὴν δὲ ἀδικίαν κακίαν;

10 Εἰκός γ', ἔφη, ὦ ἡδιστε, ἐπειδὴ καὶ λέγω ἀδικίαν μὲν λυσιτελεῖν, δικαιοσύνην δ' οὐ.

Ἀλλὰ τί μήν;

Τοῦναντίον, ἦ δ' ὅς.

a Ἡ τὴν δικαιοσύνην κακίαν;

Οὐκ, ἀλλὰ πάνυ γενναίαν εὐθήθειαν.

Τὴν ἀδικίαν ἄρα κακοθήθειαν καλεῖς;

15 Οὐκ, ἀλλ' εὐβουλίαν, ἔφη.

Ἡ καὶ φρόνιμοί σοι, ὦ Θρασύμαχε, δοκοῦσιν εἶναι καὶ ἀγαθοὶ οἱ ἀδικοί;

Οἱ γε τελέως, ἔφη, οἳ τε ἀδικεῖν, πόλεις τε καὶ ἔθνη δυνάμενοι ἀνθρώπων ὑφ' ἑαυτοὺς ποιεῖσθαι· σὺ δὲ οἶμι με 20 ἴσως τοὺς τὰ βαλλάντια ἀποτέμνοντας λέγειν. λυσιτελεῖ μὲν οὖν, ἦ δ' ὅς, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐάνπερ λανθάνῃ· ἔστι δὲ οὐκ ἄξια λόγου, ἀλλ' ἂ νυνδὴ ἔλεγον.

e Τοῦτο μὲν, ἔφην, οὐκ ἀγνωῶ ὁ βούλει λέγειν· ἀλλὰ τόδε ἐθαύμασα, εἰ ἐν ἀρετῆς καὶ σοφίας τιθεῖς μέρει τὴν ἀδικίαν, 25 τὴν δὲ δικαιοσύνην ἐν τοῖς ἐναντίοις.

Ἀλλὰ πάνυ οὕτω τίθημι.

Τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἤδη στερεώτερον, ὦ ἑταῖρε, καὶ οὐκέτι ῥᾶδιον ἔχειν ὃ τί τις εἴπη. εἰ γὰρ λυσιτελεῖν μὲν τὴν ἀδικίαν ἐτίθεσο, κακίαν μέντοι ἢ αἰσχρὸν αὐτὸ ὁμολόγεις εἶναι, ὥσπερ 30 ἄλλοι τινές, εἴχομεν ἂν τι λέγειν κατὰ τὰ νομιζόμενα λέγοντες· νῦν δὲ δῆλος εἰ ὅτι φῆσεις αὐτὸ καὶ καλὸν καὶ ἰσχυρὸν εἶναι καὶ τᾶλλα αὐτῷ πάντα προσθήσεις, ἂ ἡμεῖς τῷ δικαίῳ προσε- 349 τίθεμεν, ἐπειδὴ γε καὶ ἐν ἀρετῇ αὐτὸ καὶ σοφία ἐτόλμησας θεῖναι.

Ἀληθέστατα, ἔφη, μαντεύη.

Ἀλλ' οὐ μέντοι, ἦν δ' ἐγώ, ἀποκνητέον γε τῷ λόγῳ ἐπεξελεθεῖν σκοπούμενον, ἕως ἂν σε ὑπολαμβάνω λέγειν ἅπερ διανοῆ. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖς σύ, ὦ Θρασύμαχε, ἀτεχνῶς νῦν οὐ σκόπειν, ἀλλὰ τὰ δοκοῦντα περὶ τῆς ἀληθείας λέγειν. 40

Τί δέ σοι, ἔφη, τοῦτο διαφέρει, εἴτε μοι δοκεῖ εἴτε μή, ἀλλ' οὐ τὸν λόγον ἐλέγχεις;

Οὐδέν, ἦν δ' ἐγώ. ἀλλὰ τόδε μοι πειρῶ ἔτι πρὸς τούτοις ἀποκρι-
νασθαι· ὁ δίκαιος τοῦ δικαίου δοκεῖ τί σοι ἂν ἐθέλειν πλέον ἔχειν;

45 Οὐδαμῶς, ἔφη· οὐ γὰρ ἂν ἦν ἀστεῖος, ὡσπερ νῦν, καὶ εὐήθης.

Τί δέ; τῆς δικαίας πράξεως;

Οὐδὲ τῆς πράξεως τῆς δικαίας, ἔφη.

Τοῦ δὲ ἀδίκου πότερον ἀξιοῖ ἂν πλεονεκτεῖν καὶ ἡγοῖτο δι-
καιον εἶναι, ἢ οὐκ ἂν ἡγοῖτο δίκαιον;

50 Ἐγὼ οὐκ ἂν, ἢ δ' ὅς, καὶ ἀξιοῖ, ἀλλ' οὐκ ἂν δύναιτο.

Ἄλλ' οὐ τοῦτο, ἦν δ' ἐγώ, ἐρωτῶ, ἀλλ' εἰ τοῦ μὲν δικαίου
μὴ ἀξιοῖ πλέον ἔχειν μηδὲ βούλεται ὁ δίκαιος, τοῦ δὲ ἀδίκου;

Ἄλλ' οὕτως, ἔφη, ἔχει.

65 Τί δὲ δὴ ὁ ἀδικος; ἄρα ἀξιοῖ τοῦ δικαίου πλεονεκτεῖν καὶ
τῆς δικαίας πράξεως;

Πῶς γὰρ οὐκ; ἔφη, ὅς γε πάντων πλέον ἔχειν ἀξιοῖ.

Οὐκοῦν καὶ ἀδίκου ἀνθρώπου τε καὶ πράξεως ὁ ἀδικος πλεο-
νεκτήσει καὶ ἀμιλλήσεται, ὡς ἀπάντων πλεῖστον αὐτὸς λάβη;

Ἔστι ταῦτα.

XXI. Ὡς δὲ δὴ λέγωμεν, ἔφην· ὁ δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου
οὐ πλεονεκτεῖ, τοῦ δὲ ἀνομοίου, ὁ δὲ ἀδικος τοῦ τε ὁμοίου καὶ
τοῦ ἀνομοίου.

Ἄριστα, ἔφη, εἴρηκας.

5 Ἔστιν δὲ γε, ἔφην, φρόνιμός τε καὶ ἀγαθός ὁ ἀδικος, ὁ δὲ
δίκαιος οὐδέτερος.

Καὶ τοῦτ', ἔφη, εὖ.

Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, καὶ ἔοικε τῷ φρονίμῳ καὶ τῷ ἀγαθῷ
ὁ ἀδικος, ὁ δὲ δίκαιος οὐκ ἔοικεν;

10 Πῶς γὰρ οὐ μέλλει, ἔφη, ὁ τοιοῦτος ὢν καὶ εἰκέναι τοῖς
τοιούτοις, ὁ δὲ μὴ μὴ εἰκέναι;

Καλῶς τοιοῦτος ἄρα ἐστὶν ἐκάτερος αὐτῶν οἷσ-
περ ἔοικεν.

Ἄλλὰ τί μέλλει; ἔφη.

6 Ἐἴεν, ὦ Θρασύμαχε· μουσικὸν δέ τινα λέγεις, ἕτερον δὲ ἄμουσον; 15
Ἔγωγε.

Πότερον φρόνιμον καὶ πότερον ἄφρονα;

Τὸν μὲν μουσικὸν δῆπου φρόνιμον, τὸν δὲ ἄμουσον ἄφρονα.

Οὐκοῦν καὶ ἄπερ φρόνιμον, ἀγαθόν, ἃ δὲ ἄφρονα, κακόν;

Ναί.

Τί δὲ ἰατρικόν; οὐχ οὕτως;

Οὕτως.

Δοκεῖ ἂν οὖν τίς σοι, ὦ ἄριστε, μουσικὸς ἀνὴρ ἀρομυττόμε-
νος λύραν ἐθέλειν μουσικοῦ ἀνδρός ἐν τῇ ἐπιτάσει καὶ ἀνέσει
τῶν χορδῶν πλεονεκτεῖν ἢ ἀξιοῦν πλέον ἔχειν;

25 Οὐκ ἔμοιγε.

Τί δέ; ἀμούσου;

350 Ἀνάγκη, ἔφη.

Τί δὲ ἰατρικός; ἐν τῇ ἐδωδῇ ἢ πόσει ἐθέλειν ἂν τι ἰατρικοῦ
πλεονεκτεῖν ἢ ἀνδρός ἢ πράγματος;

30 Οὐ δῆτα.

Μὴ ἰατρικοῦ δέ;

Ναί.

Περὶ πάσης δὲ ὄρα ἐπιστήμης τε καὶ ἀνεπιστημοσύνης, εἴ
τίς σοι δοκεῖ ἐπιστήμων ὅστισοῦν πλείω ἂν ἐθέλειν αἰρεῖσθαι 35
ἢ ὅσα ἄλλος ἐπιστήμων ἢ πράττειν ἢ λέγειν, καὶ οὐ ταῦτά τῳ
ὁμοίῳ εἰσὶν εἰς τὴν αὐτὴν προᾶξιν.

Ἄλλ' ἴσως, ἔφη, ἀνάγκη τοῦτό γε οὕτως ἔχειν.

Τί δὲ ὁ ἀνεπιστήμων; οὐχὶ ὁμοίως μὲν ἐπιστήμονος πλεο-
40 νεκτήσειεν ἂν, ὁμοίως δὲ ἀνεπιστήμονος;

Ἴσως.

Ὁ δὲ ἐπιστήμων σοφός;

Φημί.

Ὁ δὲ σοφὸς ἀγαθός;

45 Φημί.

Ὁ ἄρα ἀγαθὸς τε καὶ σοφὸς τοῦ μὲν ὁμοίου οὐκ ἐθλήσει πλεονεκτεῖν, τοῦ δὲ ἀνομοίου τε καὶ ἐναντίου.

Ἔοικεν, ἔφη.

Ὁ δὲ κακὸς τε καὶ ἀμαθὴς τοῦ τε ὁμοίου καὶ τοῦ ἐναντίου.

50 Φαίνεται.

Ὀνόου, ὦ Θρασύμαχε, ἦν δ' ἐγώ, ὁ ἄδικος ἡμῖν τοῦ ἀνομοίου τε καὶ ὁμοίου πλεονεκτεῖ; ἢ οὐχ οὕτως ἔλεγες;

Ἐγώ γε, ἔφη.

Ὁ δὲ γε δίκαιος τοῦ μὲν ὁμοίου οὐ πλεονεκτῆσει, τοῦ δὲ 55 ἀνομοίου;

Ναί.

Ἔοικεν ἄρα, ἦν δ' ἐγώ, ὁ μὲν δίκαιος τῷ σοφῷ καὶ ἀγαθῷ, ὁ δὲ ἄδικος τῷ κακῷ καὶ ἀμαθεῖ.

Κινδυνεύει.

60 Ἀλλὰ μὴν ὁμολογοῦμεν, ᾧ γε ὁμοίος ἐκάτερος εἴη, τοιοῦτον καὶ ἐκάτερον εἶναι.

Ὁμολογοῦμεν γάρ.

Ὁ μὲν ἄρα δίκαιος ἡμῖν ἀναπέφανται ὢν ἀγαθός τε καὶ σοφός, ὁ δὲ ἄδικος ἀμαθὴς τε καὶ κακός.

XXII. Ὁ δὲ Θρασύμαχος ὁμολόγησε μὲν πάντα ταῦτα,

οὐχ ὡς ἐγὼ νῦν ῥαδίως λέγω, ἀλλ' ἐλκόμενος καὶ μόγις, μετὰ ἰδρωτὸς θανμαστοῦ ὅσου, ἅτε καὶ θέρους ὄντος — τότε καὶ εἶδον ἐγώ, πρότερον δὲ οὐπω, Θρασύμαχον ἐρυνθριῶντα — ἐπειδὴ 5 δὲ οὖν διωμολογησάμεθα τὴν δικαιοσύνην ἀρετὴν εἶναι καὶ σοφίαν, τὴν δὲ ἀδικίαν κακίαν τε καὶ ἀμαθίαν, Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτω κείσθω, ἔφαμεν δὲ δὴ καὶ ἰσχυρὸν εἶναι τὴν ἀδικίαν. ἢ οὐ μέμνησαι, ὦ Θρασύμαχε;

Μέμνημαι, ἔφη· ἀλλ' ἔμοιγε οὐδὲ ἂ νῦν λέγεις ἀρέσκει, καὶ 10 ἔχω περὶ αὐτῶν λέγειν. εἰ οὖν λέγοιμι, εἴ οἱδ' ὅτι δημηγορεῖν ἂν με φαίης· ἢ οὖν ἔα με εἰπεῖν ὅσα βούλομαι, ἢ, εἰ βούλει

ἔρωτᾶν, ἐρώτα· ἐγὼ δὲ σοί, ὥσπερ ταῖς γραυσὶν ταῖς τοῦς μύθους λεγούσαις, „εἰεν“ ἐρῶ καὶ κατανεύσομαι καὶ ἀνανεύσομαι.

Μηδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ, παρὰ γε τὴν σαυτοῦ δόξαν.

Ἵστε σοί, ἔφη, ἀρέσκειν, ἐπειδήπερ οὐκ ἔῃς λέγειν. καίτοι 15 τί ἄλλο βούλει;

Οὐδὲν μὰ Δία, ἦν δ' ἐγώ, ἀλλ' εἴπερ τοῦτο ποιήσεις, ποίει· ἐγὼ δὲ ἐρωτήσω.

Ἐρώτα δὴ.

351 Τοῦτο τοίνυν ἐρωτῶ, ὅπερ ἄρτι, ἵνα καὶ ἐξῆς διασκεψόμεθα 20 τὸν λόγον, ὁποῖόν τι τυγχάνει ὃν δικαιοσύνη πρὸς ἀδικίαν. ἐλέχθη γάρ ποιν, ὅτι καὶ δυνατώτερον καὶ ἰσχυρότερον εἴη ἀδικία δικαιοσύνης· νῦν δὲ γ', ἔφη, εἴπερ σοφία τε καὶ ἀρετὴ ἐστὶν δικαιοσύνη, ῥαδίως, οἶμαι, φανήσεται καὶ ἰσχυρότερον ἀδικίας, ἐπειδὴ 25 περ ἐστὶν ἀμαθία ἢ ἀδικία — οὐδεὶς ἂν ἔτι τοῦτο ἀγνοήσκειν — ἀλλ' οὐ τι οὕτως ἀπλῶς, ὦ Θρασύμαχε, ἔγωγε ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ τῆδὲ πη σκέψασθαι· πόλιν φαίης ἂν ἀδικὸν εἶναι καὶ ἄλλας πόλεις ἐπιχειρεῖν δουλοῦσθαι ἀδίκως καὶ καταδεδουλωσθαι, πολλὰς δὲ καὶ ὑφ' ἑαυτῆ ἔχειν δουλωσαμένην; 30

Πῶς γὰρ οὐκ; ἔφη· καὶ τοῦτό γε ἡ ἀρίστη μάλιστα ποιήσει καὶ τελεώτατα οὕσα ἄδικος.

Μανθάνω, ἔφη, ὅτι σὸς οὗτος ἦν ὁ λόγος· ἀλλὰ τότε περὶ αὐτοῦ σκοπῶ· πότερον ἢ κρείττων γιγνομένη πόλις πόλεως ἄνευ δικαιοσύνης τὴν δύναμιν ταύτην ἔξει, ἢ ἀνάγκη αὐτῆ μετὰ 35 δικαιοσύνης;

Εἰ μὲν, ἔφη, ὡς σὺ ἄρτι ἔλεγες, ἔχει — ἡ δικαιοσύνη σοφία — μετὰ δικαιοσύνης· εἰ δ', ὡς ἐγὼ ἔλεγον, μετὰ ἀδικίας.

Πάνυ ἄγαμαι, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, ὅτι οὐκ ἐπινεύεις μόνον καὶ ἀνανεύεις, ἀλλὰ καὶ ἀποκρίνη πάνυ καλῶς. 40

Σοὶ γάρ, ἔφη, χαρίζομαι.

XXIII. Εὐ γε σὺ ποιῶν· ἀλλὰ δὴ καὶ τότε μοι χάρισαι καὶ λέγε· δοκεῖς ἂν ἢ πόλιν ἢ στρατόπεδον ἢ ληστὰς ἢ κλέπ-

τας ἢ ἄλλο τι ἔθνος, ὅσα κοινῇ ἐπὶ τι ἔρχεται ἀδίκως, προᾶξαι
 ἂν τι δύνασθαι, εἰ ἀδικοῖεν ἀλλήλους;

5 Οὐ δῆτα, ἢ δ' ὅς.

Τί δ' εἰ μὴ ἀδικοῖεν; οὐ μᾶλλον;

Πάνυ γε.

Στάσεις γὰρ πον, ὦ Θρασύμαχε, ἢ γε ἀδικία καὶ μίση καὶ
 μάχας ἐν ἀλλήλοις παρέχει, ἢ δὲ δικαιοσύνη ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν·
 10 ἢ γὰρ;

Ἔστω, ἢ δ' ὅς, ἵνα σοὶ μὴ διαφέρωμαι.

Ἄλλ' εὖ γε σὺ ποιῶν, ὦ ἄριστε. τόδε δέ μοι λέγε· ἄρα εἰ
 τοῦτο ἔργον ἀδικίας, μίσος ἐμποιεῖν ὅπου ἂν ἐνῆ, οὐ καὶ ἐν
 ἐλευθέροις τε καὶ δούλοις ἐγγυρομένη μισεῖν ποιήσει ἀλλήλους
 15 καὶ στασιάζειν καὶ ἀδυνάτους εἶναι κοινῇ μετ' ἀλλήλων πράττειν;

Πάνυ γε.

Τί δέ, ἂν ἐν δυοῖν ἐγγένηται; οὐ διοίσονται καὶ μισήσουσιν
 καὶ ἐχθροὶ ἔσονται ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς δικαίοις;

Ἔσονται, ἔφη.

20 Ἐὰν δὲ δῆ, ὦ θαυμάσιε, ἐν ἐνὶ ἐγγένηται ἀδικία, μὴν μὴ
 ἀπολεῖ τὴν αὐτῆς δύναμιν, ἢ οὐδὲν ἦττον ἔξει;

Μηδὲν ἦττον ἔχέτω, ἔφη.

Οὐκοῦν τοιάνδε τινὰ φαίνεται ἔχουσα τὴν δύναμιν, οἷαν, ᾧ ἂν
 ἐγγένηται, εἴτε πόλει τινὶ εἴτε γένει εἴτε στρατοπέδῳ εἴτε ἄλλῳ
 35 ὄψῳ, πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸ ποιεῖν πράττειν μετ' αὐτοῦ
 διὰ τὸ στασιάζειν καὶ διαφέρεισθαι, ἔτι δ' ἐχθρὸν εἶναι ἑαυτῷ
 τε καὶ τῷ ἐναντίῳ παντὶ καὶ τῷ δικαίῳ; οὐχ οὕτως;

Πάνυ γε.

Καὶ ἐν ἐνὶ δῆ, οἶμαι, ἐνοῦσα ταῦτα πάντα ποιήσει, ἅπερ
 30 πέφυκεν ἐργάζεσθαι· πρῶτον μὲν ἀδύνατον αὐτὸν πράττειν
 ποιήσει στασιάζοντα καὶ οὐχ ὁμοιοῦντα αὐτὸν ἑαυτῷ, ἔπειτα
 ἐχθρὸν καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς δικαίοις· ἢ γὰρ;

Ναί.

6 Δίκαιοι δὲ γ' εἰσὶν, ὦ φίλε, καὶ οἱ θεοί;

Ἔστω, ἔφη.

Καὶ θεοὶς ἄρα ἐχθρὸς ἔσται ὁ ἀδικος, ὦ Θρασύμαχε, ὁ δὲ
 δίκαιος φίλος.

Εὐωχοῦ τοῦ λόγου, ἔφη, θαρρῶν· οὐ γὰρ ἔγωγέ σοι ἐναν-
 τιώσομαι, ἵνα μὴ τοῖσδε ἀπέχθωμαι.

Ἴθι δῆ, ἦν δ' ἐγώ, καὶ τὰ λοιπὰ μοι τῆς ἐστιάσεως ἀπο- 40
 πλήρωσον ἀποκρινόμενος ὥσπερ καὶ νῦν. ὅτι μὲν γὰρ καὶ σο-
 φώτεροι καὶ ἀμείνους καὶ δυνατώτεροι πράττειν
 οἱ δίκαιοι φαίνονται, οἱ δὲ ἀδικοὶ οὐδὲν πράττειν
 μετ' ἀλλήλων οἰοί τε — ἀλλὰ δῆ καὶ οὖς φάμεν ἐρρωμέ-
 45 νως πρόποτέ τι μετ' ἀλλήλων κοινῇ προᾶξαι ἀδίκους ὄντας,
 τοῦτο οὐ παντάπασιν ἀληθὲς λέγομεν· οὐ γὰρ ἂν ἀπείχοντο
 ἀλλήλων κομιδῇ ὄντες ἀδικοὶ, ἀλλὰ δῆλον ὅτι ἐνῆν τις αὐτοῖς
 δικαιοσύνη, ἢ αὐτοὺς ἐποίει μήτοι καὶ ἀλλήλους γε καὶ ἐφ' οὖς
 ἦσαν ἅμα ἀδικεῖν, δι' ἣν ἔπραξαν ἢ ἔπραξαν, ὠρμησαν δὲ ἐπὶ
 τὰ ἀδίκῃ ἀδικίᾳ ἡμιμόχθηροι ὄντες, ἐπεὶ οἱ γε παμπόνηροι καὶ 50
 α τελέως ἀδικοὶ τελέως εἰσὶ καὶ πράττειν ἀδύνατοι —, ταῦτα μὲν
 οὖν ὅτι οὕτως ἔχει, μανθάνω, ἀλλ' οὐχ ὡς σὺ τὸ πρῶτον ἐτί-
 θεσο. εἰ δὲ καὶ ἀμείνον ζῶσιν οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων
 καὶ εὐδαιμονέστεροί εἰσιν, ὅπερ τὸ ὕστερον προῦ-
 θέμεθα σκέψασθαι, σκεπτέον. φαίνονται μὲν οὖν καὶ 55
 νῦν, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν εἰρήκαμεν· ὅμως δ' ἔτι βέλτιον
 σκεπτέον. οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἐπιτυχόντος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ τοῦ
 ὄντινα τρόπον χρὴ ζῆν.

Σκόπει δῆ, ἔφη.

Σκοπῶ, ἦν δ' ἐγώ· καὶ μοι λέγε· δοκεῖ τί σοι εἶναι ἵππου 60
 ἔργον;

Ἔμοιγε.

Ἄρ' οὖν τοῦτο ἂν θείης καὶ ἵππου καὶ ἄλλου ὄπου οὖν ἔρ-
 γον, ὃ ἂν ἢ μόνῳ ἐκείνῳ ποιῆ τις ἢ ἄριστα;

- 65 Οὐ μανθάνω, ἔφη.
 Ἄλλ' ὦδε· ἔσθ' ὅτῳ ἂν ἄλλω ἴδοις ἢ ὀφθαλμοῖς;
 Οὐ δῆτα.
 Τί δέ; ἀκούσαις ἄλλω ἢ ὠσίν;
 Οὐδαμῶς.
- 70 Οὐκοῦν δικαίως ἂν ταῦτα τούτων φαίμεν ἔργα εἶναι;
 Πάνυ γε.
 Τί δέ; μαχαιρὰ ἂν ἀμπέλου κλῆμα ἀποτέμοις καὶ σμίλη 353
 καὶ ἄλλοις πολλοῖς;
 Πῶς γὰρ οὐ;
 75 Ἄλλ' οὐδενί γ' ἂν, οἶμαι, οὕτω καλῶς, ὥς δρεπάνῳ τῷ
 ἐπὶ τοῦτο ἐργασθέντι.
 Ἀληθῆ.
 Ἄρ' οὖν οὐ τοῦτο τούτου ἔργον θήσομεν;
 Θήσομεν μὲν οὖν.
 XXIV. Νῦν δὴ, οἶμαι, ἄμεινον ἂν μάθοις, ὃ ἄσπι ἠρώτων
 πυνθανόμενος, εἰ οὐ τοῦτο ἐκάστου εἶη ἔργον, ὃ ἂν ἢ μόνον
 τι ἢ κάλλιστα τῶν ἄλλων ἀπεργάζεταιται.
 Ἄλλά, ἔφη, μανθάνω τε καὶ μοι δοκεῖ τοῦτο ἐκάστου πραγ- 6
 5 ματος ἔργον εἶναι.
 Εἶεν, ἦν δ' ἐγώ· οὐκοῦν καὶ ἀρετὴ δοκεῖ σοι εἶναι ἐκάστῳ,
 ὅπερ καὶ ἔργον τι προστέτακται; ἴωμεν δὲ ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν.
 ὀφθαλμῶν, φαμέν, ἔστι τι ἔργον;
 Ἔστιν.
 10 Ἄρ' οὖν καὶ ἀρετὴ ὀφθαλμῶν ἔστιν;
 Καὶ ἀρετὴ.
 Τί δέ; ὄτων ἦν τι ἔργον;
 Ναί.
 Οὐκοῦν καὶ ἀρετὴ;
 15 Καὶ ἀρετὴ.
 Τί δὲ πάντων πέρι τῶν ἄλλων; οὐχ οὕτω;

- Οὕτω.
 Ἔχε δὴ· ἄρ' ἂν ποτε ὄμματα τὸ αὐτῶν ἔργον καλῶς ἀπερ-
 e γάσαιντο μὴ ἔχοντα τὴν αὐτῶν οἰκείαν ἀρετὴν, ἀλλ' ἀντι τῆς
 ἀρετῆς κακίαν; 20
 Καὶ πῶς ἂν; ἔφη· τυφλότητα γὰρ ἴσως λέγεις ἀντι τῆς
 ὄψεως.
 Ἦτις, ἦν δ' ἐγώ, αὐτῶν ἢ ἀρετῆ· οὐ γὰρ πῶ τοῦτο ἐρωτῶ,
 ἀλλ' εἰ τῇ οἰκείᾳ μὲν ἀρετῇ τὸ αὐτῶν ἔργον εὖ ἐργάσεται τὰ
 ἐργαζόμενα, κακίᾳ δὲ κακῶς. 25
 Ἀληθές, ἔφη, τοῦτό γε λέγεις.
 Οὐκοῦν καὶ ὧτα στερόμενα τῆς αὐτῶν ἀρετῆς κακῶς τὸ
 αὐτῶν ἔργον ἀπεργάσεται;
 Πάνυ γε.
 Τίθεμεν οὖν καὶ τἄλλα πάντα εἰς τὸν αὐτὸν λόγον; 30
 a Ἔμοιγε δοκεῖ.
 Ἴθι δὴ, μετὰ ταῦτα τόδε σκέψαι· ψυχῆς ἔστιν τι ἔργον,
 ὃ ἄλλω τῶν ὄντων οὐδ' ἂν ἐνὶ πράξει, οἷον τὸ τοιόνδε· τὸ
 ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἄρχειν καὶ βουλευέσθαι καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα,
 ἔσθ' ὅτῳ ἄλλω ἢ ψυχῇ δικαίως ἂν αὐτὰ ἀποδοῖμεν καὶ φαίμεν 35
 ἴδια ἐκείνης εἶναι;
 Οὐδενὶ ἄλλω.
 Τί δ' αὖ τὸ ζῆν; ψυχῆς φήσομεν ἔργον εἶναι;
 Μάλιστα γ', ἔφη.
 Οὐκοῦν καὶ ἀρετὴν φαμέν τινα ψυχῆς εἶναι; 40
 e Φαμέν.
 Ἄρ' οὖν ποτέ, ὦ Θρασύμαχε, ψυχὴ τὰ αὐτῆς ἔργα εὖ ἀπερ-
 γάσεται στερομένη τῆς οἰκείας ἀρετῆς, ἢ ἀδύνατον;
 Ἀδύνατον.
 Ἀνάγκη ἄρα κακῇ ψυχῇ κακῶς ἄρχειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι, τῇ 45
 δὲ ἀγαθῇ πάντα ταῦτα εὖ πράττειν.
 Ἀνάγκη.

Οὐκοῦν ἀρετὴν γε συνεχωρήσαμεν ψυχῆς εἶναι δικαιοσύνην,
κακίαν δὲ ἀδικίαν;

50 Συνεχωρήσαμεν γάρ.

Ἡ μὲν ἄρα δίκαια ψυχὴ καὶ ὁ δίκαιος ἀνὴρ εὖ βιώσεται,
κακῶς δὲ ὁ ἀδικος.

Φαίνεται, ἔφη, κατὰ τὸν σὸν λόγον.

354

Ἄλλὰ μὴν ὃ γε εὖ ζῶν μακάριός τε καὶ εὐδαίμων, ὃ δὲ μὴ
55 τάναντία.

Πῶς γὰρ οὖ;

Ὁ μὲν δίκαιος ἄρα εὐδαίμων, ὃ δ' ἀδικος ἀθλιος.

Ἔστω, ἔφη.

Ἄλλὰ μὴν ἀθλιόν γε εἶναι οὐ λυσιτελεῖ, εὐδαίμονα δέ.

60 Πῶς γὰρ οὖ;

Οὐδέποτε ἄρα, ὦ μακάριε Θρασύμαχε, λυσιτελέστερον ἀδικία
δικαιοσύνης.

Ταῦτα δὴ σοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, εἰσιτιάσθω ἐν τοῖς Βεν-
διδείοις.

65 Ὑπὸ σοῦ γε, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Θρασύμαχε, ἐπειδὴ μοι πρῶτος
ἐγένονο καὶ χαλεπαίνων ἐπαύσω. οὐ μέντοι καλῶς γε εἰσιτίαμαι, β

δι' ἐμαντόν, ἀλλ' οὐ διὰ σέ· ἀλλ' ὥσπερ οἱ λίχνοι τοῦ αἰεὶ παρα-
φερομένου ἀπογεύονται ἀρπάζοντες, πρὶν τοῦ προτέρου μετρίως
ἀπολαῦσαι, καὶ ἐγὼ μοι δοκῶ οὕτω, πρὶν ὃ τὸ πρῶτον ἐσκο-

70 ποῦμεν εὐρεῖν, τὸ δίκαιον ὃ τί ποτ' ἐστίν, ἀφήμενος ἐκείνου
ὀρμηῆσαι ἐπὶ τὸ σκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε κακία ἐστὶν καὶ
ἀμαθία εἴτε σοφία καὶ ἀρετή, καὶ ἐμπεσόντος αὐτῷ ὑστερον λό-
γου, ὅτι λυσιτελέστερον ἢ ἀδικία τῆς δικαιοσύνης, οὐκ ἀπεσχό-
μην τὸ μὴ οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἐλθεῖν ἀπ' ἐκείνου, ὥστε μοι νυνὶ ο

75 γέγονεν ἐκ τοῦ διαλόγου μηδὲν εἰδέναι· ὁπότε γὰρ
τὸ δίκαιον μὴ οἶδα ὃ ἐστίν, σχολῆ εἶσομαι εἴτε
ἀρετὴ τις οὔσα τυγχάνει εἴτε καὶ οὐ, καὶ πότερον
ὃ ἔχων αὐτὸ οὐκ εὐδαίμων ἐστὶν ἢ εὐδαίμων.

229130

3,00

KSIĄŻNICA-ATLAS T. N. S. W.

LWÓW, UL. CZARNIECKIEGO L. 12. — WARSZAWA NOWY ŚWIAT L. 59

poleca

SŁOWNIK ŁACIŃSKO-POLSKI

DO UŻYTKU SZKÓŁ ŚREDNICH

Opracowali

J. Dolnicki, A. Frączkiewicz, K. Łuczakowski, W. Wróbel i W. Za-
górski pod przewodnictwem B. Kruczkiewicza.

Wydanie II. Str. 980. — Brosz. zł 24.—, opr. zł 28.—.

Jest to jedyny polski słownik, postawiony na należytych po-
ziomie i dający gwarancję, że każdy posługujący się nim odniesie
zeń rzetelną korzyść. Metoda opracowania z punktu widzenia nau-
kowego gruntowna. Słownik podaje wyczerpujące wyjaśnienie każ-
dego słówka, zaznając z jego etymologią, uwzględnia również
w szerokiej mierze semazjologię, podając cytaty tak z prozaików
jak i poetów rzymskich, które najlepiej ilustrują odcienie w zna-
czeniu i rozstrzygają o ich doborze, zależnie od rodzaju mowy.

A. Frączkiewicz i A. Bednarowski

PIERWSZA KSIĄŻKA ŁACIŃSKA

Cena zł 3·80

DRUGA KSIĄŻKA ŁACIŃSKA

Cena zł. 4·30

Trzecie wydanie tego podręcznika, przeznaczonego w pierw-
szym rzędzie dla gimnazjów klasycznych, spotkało się z pełnym
uznaniem kół fachowych. Ocena ministerjalna pierwszej części,
która już zyskała aprobatę, podkreśla znakomity dobór i układ
materiału, klasyczny język ustępów, oraz niezwykle walory dydak-
tyczne podręcznika.

Dla gimnazjów humanistycznych przygotowuje się specjalne
wydanie w jednym tomie.

KSIĄŻNICA-ATLAS T. N. S. W.

LWÓW, UL. CZARNIECKIEGO L. 12 — WARSZAWA, NOWY ŚWIAT L. 59

poleca wydawnictwa:

<i>Caesar</i> . Commentarii de bello Gallico, oprac. F. Terlikowski	3:40
<i>Cicero</i> . Wybór mów, Cz. I., opr. J. Szczepański	3:20
— Wybór mów, Cz. II., opr. J. Szczepański	2:30
— Wybór mów, Cz. III., opr. J. Szczepański	2:60
— Wybór z pism filozoficznych, opr. J. Szczepański	3:60
<i>Cybulski S.</i> Poezja łacińska w pieśni	2:50
<i>Danysz A.</i> Materiały do kompozycji łac. dla klas wyższ.	1:25
<i>Eurypides</i> . Medea, opr. J. Oko	1:40
<i>Fiderer E.</i> Gramatyka grecka	2:40
<i>Frączkiewicz i Bednarowski</i> . Pierwsza książka łacińska	3:80
— Druga książka łacińska	4:30
<i>Homer</i> . Iliada, opr. A. Rapaport	5:40
— Odyseja, opr. S. Witkowski	6:40
<i>Horatius</i> . Wybór pism, opr. T. Sinko	7:20
<i>Ksenofont</i> . Wybór z pism, opr. A. Bednarowski	6:40
<i>Livius</i> . Dzieje rzymskie, opr. J. Jędrzejowski i A. Rapaport	4:60
<i>Ovidius</i> . Wiązanka wierszy, opr. T. Sinko	4:—
<i>Pilch S.</i> Preparacja do Wergiljusza. Cz. I. zł 1:50, Cz. II. 3:— Cz. III.	1:50
<i>Platon</i> . Obrona Sokratesa. Tłum. W. Witwickiego	1:20
— Wybór z pism. Cz. I. Apologia, Laches. Opr. J. Jędrzejowski i A. Rapaport	3:20
— Wybór z pism. Cz. II. Eutyfron. Menon. Opr. J. Jędrzejowski i A. Rapaport	—
<i>Plutarch</i> . Żywoty Cicerona i Demostenesa, opr. F. Nagórzański	1:50
<i>Rapaport A.</i> Słowniczek do utworów z wiązanki wierszy Owidjusza, nieuwzgl. przez Terlikowskiego	3:60
<i>Sallustius</i> . Bellum Iugurthinum, opr. A. Rapaport	2:—
— De coniuratione Catilinae, opr. A. Rapaport	1:20
<i>Samolewicz Z. i Jus</i> . Gramatyka łacińska. Cz. I.	—
<i>Samolewicz Z. i Sołtysik T.</i> Gramatyka łacińska II. Składnia	4:80
<i>Seneca</i> . Listy moralne do Lucyljusza, przeł. M. Olszowski	1:20
<i>Strycharski I.</i> Komentarz do wyboru pism Horacego Cz. I. zł 2:— Cz. II. 3:— Cz. III	4:50
<i>Szczepański J.</i> Wypisy łacińskie	4:—
<i>Szczepański J. i Pilch St.</i> Ćwiczenia polsko-łacińskie	4:—
<i>Tacyt</i> . Wybór z pism, opr. S. Pilch	3:20
<i>Terlikowski J.</i> Słowniczek do wiązanki wierszy Owidjusza — Słowniczek do Caesara Commentarii	1:20 2:—
<i>Vergilius</i> . Wybór z dzieł, opr. T. Sinko	4:70
<i>Winkowski i Taborski</i> . Ćwiczenia greckie	4:20